

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Острозька академія»
Навчально-науковий центр заочно-дистанційного навчання
Кафедра національної безпеки та політології

Кваліфікаційна робота

на здобуття освітнього ступеня магістра на тему:

«Волонтерський рух в період збройної агресії Російської Федерації проти України»

Виконав студент II курсу, групи ЗМНб-21 спеціальності 256 Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)

Голик Юрій Юрійович

Керівник – доктор історичних наук, професор

Трофимович Володимир Васильович

Рецензент – доктор юридичних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України

Юнін Олександр Сергійович

Острог, 2026

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ ЯК ФЕНОМЕН В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ	8
1.1. Роль волонтерства в умовах збройного конфлікту	8
1.2. Поява та етапи розвитку волонтерських ініціатив в Україні в контексті російської агресії.....	17
1.3. Особливості волонтерських ініціатив в Україні в період збройної агресії.....	25
Висновки до 1 розділу	32
РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ БЛАГОДІЙНИХ ФОНДІВ ТА ПЛАТФОРМ В УКРАЇНІ	35
2.1. Благодійний фонд Сергія Притули.....	35
2.2. Благодійна платформа UNITED24	41
2.3. Nova Ukraine	45
Висновки до 2 розділу	49
РОЗДІЛ III. ВПЛИВ ВОЛОНТЕРСЬКИХ ІНІЦІАТИВ НА СОЦІАЛЬНУ СИТУАЦІЮ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ	52
3.1. Роль волонтерства в підтримці внутрішньо переміщених осіб та цивільного населення.....	52
3.2. Волонтерський рух та його вплив на національну ідентичність та громадянську активність	56
3.3. Використання інформаційних технологій у волонтерському русі – від онлайн-платформ до міжнародної співпраці.....	59
Висновки до 3 розділу	69
ВИСНОВКИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ	75
ДОДАТКИ	82

ВСТУП

Актуальність дослідження. Волонтерський рух є одним з основних факторів підтримки та розвитку громадянського суспільства, особливо в умовах збройних конфліктів. Україна, що переживає важкий період збройної агресії Російської Федерації, стала свідком небаченого масштабу волонтерських ініціатив, що мали на меті допомогу армії, цивільним особам та постраждалим від війни. У цей складний час волонтери виступають не лише як помічники, а й як важливі учасники соціальних процесів, що впливають на національну ідентичність та підтримку держави. Волонтерський рух став важливим елементом національного спротиву, покращуючи взаємодію між суспільством і державою.

Важливо розуміти, що війна Російської Федерації проти України почалася не у лютому 2022 року одночасно з початком повномасштабного вторгнення, а у 2014 році з анексії Криму та появи зелених чоловічків і сепаратистів у Луганській, Донецькій, Одеській, Запорізькій та Харківській областях.

Сплеск волонтерського руху припав саме на 2014 рік і на 2022 рік. У 2014 році в ситуації ослаблених державних інституцій саме волонтери і просто небайдужі люди дали відсіч сепаратистським зазіханням у багатьох областях України.

Волонтерський рух, що почався у 2014 році, не обмежується лише допомогою ЗСУ. Достатньо згадати волонтерський десант у Міністерстві оборони того ж року, який дав старт реформам цього найважливішого для нашої країни Міністерства.

Волонтерські ініціативи справили суттєвий вплив на розвиток України після 2014 року. Наприклад, реформа державних закупівель, що вилилася в імплементацію системи ProZorro, починалася саме як волонтерська ініціатива.

Загальновідомо, що саме волонтери впроваджували ProZorro у 2015–2016 роках у Дніпропетровській області, яка завдяки волонтерам стала лідером

із впровадження цієї системи прозорих державних закупівель. Взагалі надзвичайно велика кількість по-справжньому важливих реформ і змін в Україні були зроблені на основі різних волонтерських ініціатив. Багато волонтерів згодом обійняли офіційні державні посади. По суті, волонтерський рух став кузнею кадрів і технологій для держави.

Після початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України волонтерські фонди першими, швидше за державу, впровадили новітні логістичні та ІТ-системи, ставши, таким чином, бажаним партнером для багатьох закордонних країн, що допомагають Україні.

Волонтерський рух в Україні став унікальним явищем, яке об'єднало представників різних поколінь, професій та соціальних груп навколо спільної мети – захисту держави та підтримки суспільства в умовах війни. Саме завдяки високому рівню самоорганізації українські волонтери змогли швидко реагувати на потреби фронту та тилу, забезпечуючи військових необхідним спорядженням, технікою, медикаментами та засобами зв'язку. Водночас значна увага приділялася допомозі цивільному населенню, яке постраждало від бойових дій або було змушене залишити свої домівки.

Особливо важливою стала роль волонтерів у розвитку сучасних технологій та цифрових рішень для потреб оборони. Українські волонтерські організації активно використовували онлайн-платформи для збору коштів, координації діяльності та поширення інформації. Завдяки цьому вдалося значно прискорити процес постачання допомоги та зробити його більш прозорим і ефективним. Волонтери також сприяли розвитку технологічних проєктів, пов'язаних із виробництвом дронів, систем зв'язку та інших інноваційних рішень для української армії.

Крім практичної допомоги, волонтерський рух мав значний вплив на формування громадянської свідомості українців. Люди почали більше усвідомлювати власну відповідальність за майбутнє держави та важливість активної участі у суспільному житті. Волонтерство стало символом патріотизму, взаємодопомоги та єдності українського народу. Саме в умовах

війни суспільство продемонструвало високий рівень згуртованості, який став одним із ключових факторів стійкості України перед зовнішньою агресією.

Сьогодні український волонтерський рух є не лише прикладом ефективної громадської самоорганізації, але й важливим чинником розвитку демократичних процесів у державі. Досвід, здобутий волонтерами під час війни, може бути використаний у майбутньому для реалізації соціальних, економічних та гуманітарних проєктів. Таким чином, волонтерство в Україні перетворилося на потужну силу, яка не лише допомагає долати наслідки війни, але й сприяє побудові сильного та відповідального громадянського суспільства.

Феномен вітчизняного волонтерського руху в умовах російсько-української війни привертає значну увагу наукової спільноти, що зумовило формування потужного масиву досліджень. Теоретичні, прикладні та історичні аспекти розвитку волонтерства на ранніх етапах аналізували такі дослідники, як Г. М. Закалик, О. М. Коропатов, Н. М. Шувар, Т. Лях, Г. В. Коваль, Л. Бевзенко та О. С. Злобіна.

Окреме місце в історіографії теми посідає цілісний науковий доробок О. А. Томчука. У його працях детально висвітлено історичні аспекти виникнення волонтерського руху на допомогу Збройним Силам України, напрями і форми його діяльності у 2014–2018 рр., специфіку державного регулювання волонтерства, участь жінок у забезпеченні фронту, а також унікальне явище душпастирської опіки та служби у зоні АТО.

Новітні тенденції розвитку волонтерства, спричинені переходом війни у повномасштабну фазу, знайшли відображення у наукових публікаціях останніх років. Зокрема, основні тенденції розвитку руху в умовах великої війни досліджено А. В. Трофименком та Г. О. Макаровим; історико-теоретичні засади становлення волонтерства узагальнено О. Гук; роль громадянської участі у мобілізації та післявоєнному відновленні проаналізовано Є. Вергелюк. Соціально-економічні виклики та механізми консолідації українського суспільства через волонтерську діяльність висвітлено у працях

Л. Бойко, І. Бережного та Т. Белавіної. Питання інтеграції волонтерства у соціальну політику держави та безпековий вимір діяльності міжнародних організацій розкрито С. Чернетою, М. Антонівим, С. Миронюком, І. Дроком, І. Ломакою та І. Мандриком.

Разом із тим, попри наявність значної кількості публікацій, у сучасній науці практично відсутні комплексні політологічні та безпекові дослідження, які б узагальнювали трансформацію волонтерських ініціатив від стихійного спротиву 2014 року до системного чинника забезпечення національної безпеки та стратегічної цифрової логістики у 2022–2026 роках. Наявність цієї наукової прогалини та потреба в узагальненні досвіду найбільших фандрейзингових платформ в умовах тривалої збройної агресії визначають наукову актуальність та доцільність обраної теми дослідження.

Метою дослідження є аналіз волонтерського руху в Україні під час збройної агресії Російської Федерації.

Завдання дослідження:

1) Проаналізувати волонтерський рух як складову національної безпеки та гуманітарної допомоги в Україні під час війни.

2) Оцінити роль волонтерів у соціальній згуртованості, допомозі постраждалим та відновленні інфраструктури.

3) Дослідити діяльність благодійних фондів і платформ у залученні ресурсів для підтримки війська та цивільних.

4) Вивчити вплив волонтерських ініціатив на громадянську активність та патріотизм в Україні.

5) Оцінити використання інформаційних технологій у координації волонтерської діяльності та боротьбі з пропагандою.

Об'єктом дослідження є волонтерський рух в Україні в умовах збройного конфлікту.

Предметом – основні етапи його розвитку, вплив на соціальну ситуацію, а також діяльність благодійних організацій і платформ.

Методи дослідження. У дослідженні застосовуються методи системного аналізу, історико-соціологічного аналізу, а також контент-аналіз публікацій і звітів, які висвітлюють волонтерську діяльність в Україні під час збройного конфлікту.

Джерельна база дослідження. Вивчення базується на широкому спектрі джерел, зокрема монографіях, статтях, звітах благодійних організацій, документах міжнародних організацій, а також інтерв'ю з волонтерами та активістами.

Теоретичне значення дослідження полягає в поглибленні розуміння соціальних процесів, що виникають в умовах війни, а також у визначенні нових форм соціальної взаємодії та підтримки на рівні громадянського суспільства.

Практичне значення полягає в тому, що результати роботи можуть бути використані для покращення організації волонтерської діяльності в Україні, а також для підтримки благодійних фондів і платформ, що займаються збором допомоги.

Короткий опис структури роботи. Робота складається з трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Обсяг основної роботи – 72 сторінки. Список використаної літератури включає 66 найменувань.

РОЗДІЛ I. ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ ЯК ФЕНОМЕН В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

1.1. Роль волонтерства в умовах збройного конфлікту

Українські вчені, такі як Горєлов Д. М., Корнієвський О. А., визначають волонтерство як форму громадської благодійної діяльності, яка залучає широке коло осіб і не передбачає жорсткої регламентації [16, с. 9].

Волонтерство – це складне і багатогранне явище з глибокими історичними коренями в українському суспільстві. З одного боку, воно базується на традиціях допомоги та самовідданості, які були характерні для українців. З іншого боку, волонтерство постійно розвивається і змінюється, адаптуючись до нових викликів сучасного світу [19, с. 104].

Кожен має право стати волонтером, незалежно від віку чи походження. Волонтерами можуть бути люди, які навчаються, працюють або вже на пенсії, і навіть медичні чи юридичні працівники, які безкоштовно надають свій час. Причини волонтерства можуть бути різними: від підтримки важливих справ до розвитку власних навичок або професійного росту.

Волонтери не є працівниками і на них не поширюються норми трудового законодавства, тому важливо зберігати чітке розмежування між ними та найманими працівниками. Волонтерство – це вибір, а не обов'язок. Коваль Г. В. зазначає, що волонтерство слід розглядати як форму соціального служіння, яке спрямоване на безкорисливу допомогу людям [23, с. 10].

Волонтерство є добровільною діяльністю, яка здійснюється безкоштовно й на користь інших людей, зазвичай без матеріальних компенсацій і з мотивами, що не мають на меті фінансову вигоду. Воно включає взаємну допомогу, надання послуг, участь у громадських організаціях, а також діяльність, спрямовану на захист прав і свобод людей. За словами Лях Т., такі форми діяльності передбачають наявність внутрішньої мотивації, пов'язаної з бажанням змінити соціальні умови на краще [28, с.

210]. Волонтери активно підтримують навколишнє середовище, захищають політичні права та інтереси громадян.

У свою чергу, дослідники Бевзенко Л., Злобіна О. С. визначають волонтерство як спосіб формування соціальних відносин, а також як можливість застосовувати моральні і релігійні принципи, отримувати нові навички та зміцнювати соціальні зв'язки [2, с. 30]. Глобалізація сприяла більш чіткому розумінню цього явища, дозволяючи визначити різні підходи до волонтерства, серед яких основними є взаємна допомога, філантропія, захист інтересів і участь у управлінні.

Інтерпретація «волонтерської діяльності» в українських науковців варіюється, але всі вони погоджуються на тому, що це є добровільна праця, спрямована на допомогу іншим без отримання матеріальних вигод. Говоруха Н. О., зокрема, розглядає її як широкий спектр дій, від традиційних форм взаємодопомоги до участі у соціальних програмах [12, с. 66]. Вашкович В. виділяє такі аспекти, як соціально-педагогічна допомога, координація проектів та акцій, а також організація благодійних заходів [7, с. 50].

Термін «волонтерський рух» також активно обговорюється в науковому середовищі. Деякі дослідники вважають, що це поняття є синонімом волонтерської діяльності, інші ж наголошують на тому, що рух передбачає динамічні зміни і розвиток. Матійчик А. В. визначає волонтерський рух як внесок в розвиток суспільства, спрямований на добробут людей [32, с. 100], а Погрібна В. Л.– як колективні дії, що забезпечують вирішення соціальних проблем [43, с. 190].

Сучасні підходи до волонтерства включають інституційний і суспільний аспекти. Інституційний підхід спрямований на організацію волонтерської діяльності в межах інституцій, а суспільний – акцентує увагу на соціальних відносинах і задоволенні, яке волонтери отримують від своєї діяльності.

У багатьох словниках термін «волонтер» зазвичай означає особу, яка добровільно вступає на військову службу. Проте в наш час волонтерство набуло ширшого значення та розвивається як рух, орієнтований на надання

допомоги всім, хто її потребує. Волонтером є людина, яка за власним бажанням надає допомогу іншим [3, с. 70].

Сьогодні волонтери – це ті, хто відмовляється від звичайних оплачуваних обов'язків, щоб присвятити свій час і енергію справам, що не дають матеріальної вигоди, але приносять користь іншим. Вони беруть участь у діяльності, що приносить задоволення, допомагаючи людям і сприяючи загальному добробуту. Волонтерство виходить за межі звичних обов'язків, і його мета – допомогти тим, хто цього потребує.

Волонтер і доброволець – це слова-синоніми, що мають спільне значення. У праці Марчук А., Лобода В., Іваниса В. розкривається сутність волонтерства, як виду соціальної активності. Вони вказують, що волонтерська діяльність є безоплатною, добровільною і корисною для громади, а її ознаками є відсутність фінансового відшкодування, хоча компенсація може бути нижчою за вартість виконаної роботи [30, с. 110]. Це діяльність, що сприяє благу певної групи людей, або суспільства в цілому.

Як зазначено в їхній роботі, волонтерство є однією з найефективніших форм соціальної активності. Вчені поділяють рівні залучення до волонтерської діяльності: високий рівень означає регулярну участь у суспільно корисних справах, активну участь у громадських організаціях та підтримку соціально-політичної діяльності; середній і низький рівні вказують на менш активну участь, коли допомога надається час від часу або за необхідністю; пасивний рівень характеризується відсутністю участі в громадських організаціях чи волонтерських ініціативах.

У своїй праці Климчук І. зазначає, що волонтерська діяльність вимагає не лише бажання допомагати суспільству, а й наявність певних теоретичних знань і навичок для ефективно організації та реалізації роботи [22, с. 135]. Для успіху волонтерської діяльності потрібні кваліфіковані фахівці, які можуть організувати громаду та вирішувати проблеми.

Ось ваш текст, у якому розставлені посилання на обрані джерела із зазначенням релевантних сторінок відповідно до тематики кожного абзацу:

Волонтерство сьогодні є важливою частиною благодійної діяльності, що не передбачає матеріальних вигод і спрямоване на поліпшення добробуту суспільства. Воно дозволяє людям відчувати внутрішнє задоволення від допомоги іншим, не шукаючи особистої вигоди [26, с. 42].

Основним принципом волонтерства є добровільність, коли людина діє через внутрішнє покликання та бажання допомогти суспільству [66, р. 68]. Цей рух має глибоке історичне коріння, і протягом століть релігія та церква відігравали важливу роль у розвитку альтруїстичних ідей та сприяли волонтерській діяльності [61, с. 25].

Волонтерство відрізняється від благодійництва тим, що передбачає активну участь волонтерів у суспільно важливих справах, тоді як благодійництво здебільшого включає фінансову підтримку [53, с. 35]. Волонтери беруть безпосередню участь у роботі, а благодійники надають кошти, не будучи фізично залученими в процес [27].

Таким чином, обидва види діяльності важливі для суспільства, але волонтерство має більш особистісний аспект, оскільки воно включає активну працю без винагороди [6, с. 115]. Це допомагає покращити життя окремих людей і підтримати соціальний розвиток [63, с. 106].

Волонтери є важливим чинником, який сприяє зміцненню соціальних зв'язків у громадах. Вони допомагають вирішувати нагальні проблеми, покращують добробут і забезпечують підтримку для вразливих груп населення, чим значно покращують якість життя в суспільстві [64, с. 130].

Волонтерство в умовах збройного конфлікту набуває особливого значення, адже в цей час саме волонтери стають важливою частиною гуманітарної допомоги та підтримки [10, с. 12]. В умовах війни людські потреби, що пов'язані з виживанням, здоров'ям, безпекою та психологічною стабільністю, стають критичними. Влада та організації часто не в змозі повністю покрити всі потреби, тому волонтери займають важливу нішу в забезпеченні необхідної підтримки для постраждалих від конфлікту осіб [14, с. 76]. Вони допомагають не тільки фізично, але й емоційно, демонструючи

велику силу солідарності і готовність підтримати ближнього навіть в екстремальних умовах. Роль волонтерів варіюється від організації гуманітарних поставок до надання психологічної підтримки та медичної допомоги.

У війні завжди присутні гуманітарні кризи, і одна з основних задач волонтерів – це надання гуманітарної допомоги. Найчастіше це включає роздачу їжі, одягу, ліків, предметів першої необхідності, а також організацію переселення людей в безпечні місця. В умовах збройного конфлікту багато людей втрачають домівки, і волонтери допомагають їм знайти тимчасовий притулок, забезпечуючи доступ до води, їжі та медичних послуг [25, с. 75]. Вони не лише доставляють необхідні продукти, але й створюють умови для повернення постраждалих до нормального життя, починаючи від психологічної допомоги та закінчуючи наданням базових зручностей для відновлення.

Наприклад, волонтери можуть працювати на прикордонних пунктах, допомагаючи біженцям, які рятуються від конфлікту, забезпечуючи їх транспортом та медичними наборами [24, с. 128]. Вони також можуть брати участь у координації гуманітарних місій, що включають доставки товарів для мирного населення в зони бойових дій, де інші організації не можуть діяти через високий рівень небезпеки.

Медична допомога є вкрай важливою у періоди збройного конфлікту, оскільки кількість поранених та хворих зростає значно, а медичні заклади часто не мають можливості забезпечити належне лікування через брак ресурсів або пошкодження інфраструктури. Волонтери відіграють важливу роль у підтримці медичних установ, надаючи першу допомогу, транспортуючи потерпілих до лікарень, допомагаючи у наданні медичних послуг та організації лікарняних палат.

Багато волонтерів – медики або люди з базовими медичними знаннями – працюють у польових госпіталях або мобільних клініках, де вони можуть надавати першу медичну допомогу або супроводжувати поранених до

основних медичних закладів. Вони також беруть участь у постачанні медикаментів, перев'язувальних матеріалів і техніки, що необхідні для проведення медичних процедур. В умовах бойових дій, де немає доступу до великих лікарень, волонтери виконують функції медичних працівників у важких умовах [9, с. 46].

Одним із наслідків збройних конфліктів є масове переміщення населення, що викликає серйозні проблеми для держави та міжнародних організацій, які намагаються забезпечити тимчасовий притулок для біженців. Волонтери допомагають в організації таких таборів для переселенців, підтримуючи основні життєві потреби людей, які залишили свої домівки. Вони сприяють організації гуманітарної допомоги, забезпечують постраждалих продуктами харчування, водою, ліками, а також підтримують порядок в місцях поселення.

У таких умовах волонтери також можуть організовувати освітні та культурні заходи для дітей та дорослих, забезпечуючи психологічну підтримку, навчання та інтеграцію у нове середовище. Вони можуть координувати діяльність місцевих організацій, допомагаючи з організацією правової допомоги для переселенців, що дозволяє їм швидше адаптуватися до нових умов життя.

Збройний конфлікт, окрім фізичних травм, несе з собою й значний психологічний тягар для тих, хто безпосередньо переживає бойові дії. Психологічна підтримка є надзвичайно важливою, оскільки більшість постраждалих, особливо діти, переживають стрес, тривогу, посттравматичний синдром і навіть депресію [55, с. 54]. Волонтери з досвідом у психології можуть організовувати консультації, терапевтичні сесії, групи підтримки для людей, які пережили травмуючі події.

Особливо важлива роль волонтерів у роботі з дітьми, адже малеча часто стає найбільш вразливою під час конфліктів. Волонтери можуть організовувати арт-терапію, ігрові терапії та спеціальні групи, де діти можуть

виразити свої почуття та переживання. Цей процес допомагає дітям адаптуватися до нових умов і відновити психоемоційну рівновагу.

Не менш важлива роль волонтерів і в безпосередньому військовому середовищі. Вони часто допомагають не тільки цивільним особам, але й підтримують бойовий дух військових. Волонтери можуть організовувати поставки необхідних ресурсів, таких як медичні засоби, продукти харчування, амуніція, а також надавати моральну підтримку [56, с. 211].

У багатьох випадках волонтери беруть участь у створенні польових госпіталів для поранених військових, а також займаються іншими завданнями, що підтримують бойові підрозділи. Це може бути як забезпечення перевезення матеріальних ресурсів, так і організація морально-психологічної допомоги для військових.

Після завершення активних бойових дій або навіть під час їхнього протікання, важливим завданням є відновлення інфраструктури, зруйнованої внаслідок конфлікту. Волонтери беруть участь у відновленні доріг, мостів, медичних установ, шкіл, а також в ремонті житлових будинків [10, с. 16]. Часто волонтери займаються організацією тимчасових сховищ для мирного населення, які дозволяють людям знайти притулок на час, поки не буде відновлена їхня звична життєдіяльність.

Для цього волонтери можуть залучати ресурси як місцевих організацій, так і міжнародних інститутів, що сприяють гуманітарній допомозі та відновленню. Цей процес включає в себе також доставку будівельних матеріалів, обслуговування обладнання, а також організацію робочих груп, що займаються очищенням територій від вибухонебезпечних предметів.

У збройному конфлікті волонтери можуть також виконувати функції координаторів, що сприяють взаємодії між державними та приватними гуманітарними організаціями, міжнародними і місцевими агентствами. Вони допомагають забезпечити ефективний розподіл ресурсів і мінімізувати дублювання роботи, забезпечуючи, щоб гуманітарні поставки були доставлені до найбільш потребуючих.

Волонтери в таких ситуаціях можуть брати участь у встановленні контактів між різними агентствами, що працюють в кризових умовах, організувати обміни інформацією, вирішувати логістичні питання щодо транспортування допомоги і координації діяльності різних груп, залучених до роботи в зонах конфлікту [37, с. 91].

В умовах збройного конфлікту часто порушуються основні права людини: свобода, право на життя, право на недоторканість особи, право на доступ до гуманітарної допомоги [52, с. 136]. Волонтери активно працюють над захистом цих прав, виступаючи як посередники між постраждалими та державними чи міжнародними структурами.

Зокрема, волонтери можуть допомагати у наданні правової допомоги тим, хто постраждав від незаконних дій під час війни. Вони займаються документуванням фактів порушення прав людини, забезпеченням доступу до правових послуг для осіб, що потребують правової допомоги, та активною роботою з міжнародними організаціями, такими як ООН чи Червоний Хрест.

Волонтерство в умовах збройного конфлікту – це не лише фізична праця, але й емоційне навантаження. Волонтери часто стикаються з ситуаціями, які вимагають високого рівня емоційної стійкості: вони бачать страждання людей, втрачені життя, зруйновані родини. Для того, щоб ефективно виконувати свої обов'язки, волонтери повинні мати сильний моральний дух і здатність до самоконтролю.

Нерідко волонтери стикаються з ПТСР після тривалої роботи в кризових умовах. Це є серйозним аспектом, на який слід звертати увагу при організації волонтерських програм, адже допомога постраждалим не повинна призводити до шкоди самому волонтеру.

Тому важливо забезпечити волонтерів не лише матеріальними ресурсами, але й психологічною підтримкою, організовуючи для них тренінги, заняття з релаксації та можливості для обговорення своїх переживань [38, с. 188].

Волонтерські організації часто співпрацюють з міжнародними гуманітарними інституціями, такими як ООН, Міжнародний Червоний Хрест, Лікарі без кордонів, а також різними неприбутковими організаціями. Взаємодія з такими інституціями дозволяє волонтерам отримувати необхідні ресурси та підтримку, що значно полегшує їхню діяльність.

Міжнародна підтримка може включати в себе не лише матеріальні та фінансові ресурси, а й експертні знання, які допомагають волонтерам підвищити ефективність своїх зусиль [21, с. 102]. Це може бути навчання з управління кризами, планування гуманітарної допомоги, а також координація між волонтерськими та державними структурами для досягнення кращих результатів.

Незважаючи на жорстокість збройних конфліктів, волонтерство виступає символом надії і миру. Волонтери, працюючи в умовах війни, не лише допомагають вирішувати нагальні проблеми, але й відстоюють принципи миру, співпраці і взаємної підтримки між людьми різних національностей, релігій та культур.

Вони демонструють, що навіть у найтемніші часи людство здатне проявляти глибоке співчуття та прагнення до змін на краще. Таким чином, волонтерство в умовах збройного конфлікту стає важливим елементом глобального руху за мир і стабільність у світі [44, с. 199].

Отже, роль волонтерства в умовах збройного конфлікту є надзвичайно важливою і багатогранною. Волонтери допомагають не лише у наданні матеріальної допомоги, а й в відновленні інфраструктури, забезпеченні психологічної підтримки та захисті прав людини. Вони відіграють важливу роль у підтримці гуманітарної діяльності та взаємодії з міжнародними організаціями, а також надають моральну і емоційну підтримку постраждалим.

Незважаючи на численні виклики, з якими стикаються волонтери, їхня діяльність в умовах збройного конфлікту є важливою для подолання наслідків війни і допомоги тим, хто постраждав. Волонтерство стає потужним

інструментом солідарності та співпраці в тяжкі часи, і воно продовжує демонструвати свою важливість у глобальному контексті.

1.2. Поява та етапи розвитку волонтерських ініціатив в Україні в контексті російської агресії

Офіційно волонтерство було засновано в 1863 році, коли Анрі Дюран створив організацію Червоний Хрест, яка згодом стала символом добровільної допомоги. Спонукало його до цього пережите враження від кривавих битв при Сольферіно, що стало основою для діяльності першої волонтерської організації, зокрема надання медичної допомоги пораненим і полоненим. В Україні Червоний Хрест започаткував свою діяльність у Харкові, де на базі поліклініки було відкрито дитячу лікарню в 1902 році під керівництвом професора Троїцького. З часом мережа лікарень Червоного Хреста охопила всю країну.

В Україні відсутні точні дані про дату заснування волонтерського руху, але відомо, що українці завжди піклувалися про старих, немічних, вдовиць та сиріт. Це свідчить про традицію підтримки слабших, що викликало захоплення мандрівників, які відзначали чуйність і ніжність українців. Відомі постаті Костянтина Острозького, Петра Сагайдачного, Івана Мазепи та Михайла Грушевського не лише були політичними діячами, але й меценатами та благодійниками, що активно долучалися до соціальної допомоги.

Офіційно перша волонтерська організація в Україні з'явилася під назвою «Телефон довіри», заснована в Одесі у 1987 році як «Молодіжний телефон довіри». Через два роки такі служби були створені в Києві та Полтаві, з метою надання медико-психологічної підтримки людям у кризових ситуаціях. Згодом у 1998 році, за підтримки Міністерства юстиції України, була утворена Всеукраїнська асоціація телефонних консультантів.

Волонтерська діяльність потребує не лише бажання бути корисним, а й певних теоретичних знань і навичок. Для цього були створені спеціальні

школи, перша з яких відкрилася разом з «Телефоном довіри» [1, с. 10]. Вона стала новаторською у підготовці волонтерів, зокрема навчанням у галузі психолого-педагогічних, правових і соціально-медичних питань. З часом волонтерство стало важливим елементом розвитку професійних навичок, що відкриває нові можливості для самореалізації та професійного зростання.

На початку незалежності України волонтерство було спрямоване переважно на гуманітарну та медичну допомогу. Багато організацій було створено за підтримки протестантських церков. Наприклад, «Медична клініка на колесах», заснована Українською лютеранською церквою в 1992 році, досі активно працює, надаючи медичну допомогу населенню, особливо у сільській місцевості. Також діяли громади Армії спасіння, які надавали допомогу важкохворим людям, прикутим до ліжка.

Під час Євромайдану з'явилась масова ініціатива щодо допомоги протестувальникам, зокрема організували пункти обігріву та надавали першу медичну допомогу. Згодом такі ініціативи сформували окремі волонтерські об'єднання, серед яких були такі відомі як «Самооборона Майдану», «Автомайдан», «ЄвромайданSOS». Ці організації стали прикладом високої соціальної активності, і їх діяльність переросла в підтримку українських військових, які воювали на сході країни. Початок конфлікту з Росією показав, що держава не змогла повною мірою забезпечити потреби армії, тому до збору коштів, одягу та інших необхідних речей активно долучалися громадяни. Волонтерський рух в Україні став унікальним явищем, здатним забезпечувати армію всім необхідним – від тепловізорів до ремонту техніки.

Створення волонтерських організацій проходило спонтанно, від об'єднання окремих людей в групи до формування більш потужних організацій, які почали співпрацювати з державними структурами для досягнення більшого ефекту.

Восени 2014 року була створена Рада волонтерів, яка об'єднала представників організацій з усіх областей країни. Того ж року була заснована

«Асоціація народних волонтерів», що об'єднує волонтерські організації та фонди, які допомагають військовим, ветеранам та внутрішньо переміщеним особам. Багато організацій виготовляють необхідне спорядження, як-от «Черкаські павучки», які займаються плетінням маскувальних сіток для військових, та «Укропський сухпай», який покращив харчування армії.

Особливо важливою є медична волонтерська діяльність, яку започаткували під час Майдану з метою надання першої медичної допомоги протестувальникам. Згодом, під час конфлікту на сході, це стало важливим елементом співпраці військових та цивільних медиків, для чого створювались мобільні медичні бригади. Завдяки волонтерській діяльності була значно покращена ситуація з медичними постачаннями для армії, оскільки державне забезпечення не відповідало польовим умовам.

Не можна не згадати й міжнародну допомогу, яку надавала західна допомога, зокрема аптечки першої медичної допомоги від США, Канади та Великобританії. Водночас, з початком війни і з огляду на спад активності на фронті, громадська підтримка волонтерських організацій дещо зменшилась. Люди почали звикати до ситуації і повернулися до звичного життя, хоча потреби армії залишаються такими ж актуальними.

Першою формою підтримки незалежності України закордонними українцями стала політична допомога. Завдяки активній позиції української громади в Канаді саме ця країна першою серед західних держав визнала незалежність України. Українські діаспоряни організовували акції, поширювали інформацію через ЗМІ, подавали петиції та інші звернення до уряду Канади, стимулюючи його до активних дій на підтримку України [65].

Після здобуття незалежності українці за кордоном активізували діяльність у напрямі демократизації та сприяння проукраїнській політиці країн проживання. Вони організовували обмінні програми, наукові конференції, форуми з представниками України та держав-резидентів.

Події Революції Гідності стали важливим етапом у розвитку відносин між Україною та її діаспорою. Вони пробудили патріотизм серед закордонних

українців і посилили їхню політичну підтримку демократичних змін в Україні. Це був перший випадок масового єднання «старої» та «нової» діаспори, які спільно проводили мітинги, інформаційні кампанії та акції для привернення уваги урядів інших країн до подій в Україні.

Під час анексії Криму та початку війни на сході України українська діаспора у Великій Британії стала ініціатором численних заходів, спрямованих на підтримку України. Вони організовували акції, збирали підписи та зверталися до урядів із закликами підтримати Україну, вимагаючи запровадження санкцій проти російської влади [42, с. 291].

З 2014 року закордонні українці активно надавали допомогу Україні у різних сферах: фінансовій, гуманітарній, медичній. Вони організовували благодійні фонди, збирали кошти на підтримку армії, переселенців та постраждалих, забезпечували лікування військових за кордоном [65].

Однією з ключових форм підтримки стало тиск на уряди країн проживання з метою надання Україні військової допомоги. Наприклад, українська громада в Канаді домагалася перегляду урядових рішень щодо фінансової допомоги Україні, наполягаючи на збільшенні обсягів підтримки.

Серед новітніх громадських організацій української діаспори, основною метою яких є політична підтримка України, варто виділити такі, як Razom for Ukraine, Nova Ukraine, Ukrainian Congress Committee of America та Американо-український фонд. Організація Razom for Ukraine (Razom Dlia Ukraini) є прикладом успішного використання соціальних мереж для підтримки України. Вона займається лобіюванням ініціатив в американському Конгресі на користь України, а також збором медичних та тактичних засобів допомоги. Для залучення міжнародних інвестицій вони планують створити глобальну волонтерську мережу, щоб допомогти Україні в процесі демократизації [42, с. 290].

Створення Nova Ukraine було обумовлено подіями Революції Гідності. Ця організація, що знаходиться в Каліфорнії, сприяє стажуванням для

українців в ІТ-сфері та надає економічну допомогу Донбасу. Вона вже збрала понад 35 мільйонів доларів з 2014 року, які спрямовуються на допомогу Україні та підтримку демократії.

Організація реалізує такі проекти, як «Зимова підтримка», «Евакуація українців, депортованих до Росії», «Доставка медичної допомоги», «Відбудова шкіл» та інші (Nova Ukraine). Американсько-український фонд, заснований ще в 1991 році, ініціював кілька стратегічних програм для підтримки України в політичній сфері. Його діяльність спрямована на розвиток демократичного суспільства в Україні, покращення ринкової економіки та зміцнення стратегічних відносин між США та Україною [40, с. 65].

Українська діаспора активно сприяє зміцненню політичних відносин між Україною та країнами їхнього перебування. Через проведення мітингів, петицій, мітингів та вплив на державні структури, представники діаспори сприяють реалізації політичних інтересів України. Водночас, вони активно підтримують економічний розвиток України через фінансові перекази, розвиток торгівлі та інвестицій в Україну. Така підтримка здійснюється через надання фінансових переказів родичам, а також завдяки сприянню розвитку бізнесу та торгових зв'язків між країнами. Відмінність між переказами та інвестиціями полягає в тому, що інвестиції, такі як створення підприємств або придбання державних облігацій, безпосередньо впливають на економіку країни. Українська діаспора забезпечує підтримку України на суму до 1 мільярда доларів щомісяця, і цей обсяг річно досягає 9,3 мільярда доларів. Крім того, українці за кордоном також можуть допомогти економіці України під час свого тимчасового перебування на батьківщині, хоча ці кошти вважаються переказами, а не інвестиціями [29].

Економічна підтримка відбувається також через підтримку міжнародної торгівлі та підписання економічних договорів між країнами. Представники української діаспори активно працюють над підписанням двосторонніх

економічних угод, що сприяють розвитку економіки України. Приміром, діаспора Канади підтримала укладення угоди про зону вільної торгівлі між Україною та Канадою. Підтримка від українців за кордоном була помітною і у 2014 році, коли була зібрана сума у 700 мільйонів доларів для підтримки України у зв'язку з війною на Донбасі.

Українці в Польщі також активно підтримують економіку України, організовуючи бізнес-форуми, де зустрічаються урядовці, підприємці та інвестори. Це сприяє розвитку економічних зв'язків між Україною та Польщею, що дозволяє залучати нові інвестиції та створювати програми співпраці. Крім того, Глобальний форум українців об'єднує понад 30 волонтерів та понад 400 організацій, які займаються розвитком публічної дипломатії та підтримкою інноваційних бізнес-зв'язків. Такий формат дозволяє українському бізнесу підтримувати постійний зв'язок з діаспорою і забезпечувати глобальне просування українських брендів.

24 лютого 2022 року, після початку війни, діаспора почала новий етап своєї діяльності. Вони максимально об'єдналися і направили свої зусилля на підтримку держави. Українці за кордоном продемонстрували світу свою безумовну підтримку Україні та її владі, а масштаби їхньої активності вразили міжнародне співтовариство. Також відзначилась велика підтримка української діаспори з боку представників місцевих національних меншин та титульних націй в країнах їхнього перебування [11, с. 5]

Українці зарубіжжя були першими, хто відреагував на війну та розпочав діяти, коли інші країни ще очікували результатів війни. Вони з перших годин після вторгнення почали поширювати правдиву інформацію про агресію Росії, встановлюючи постійний контакт з українцями, створювали гуманітарні штаби для прийому біженців та активізували роботу фондів, які раніше надавали фінансову допомогу. З самого початку війни діаспора використовувала соціальні зв'язки та ресурси для збору коштів на гуманітарну та військову підтримку.

Основним завданням для українців за кордоном залишається боротьба з російською пропагандою, і вони успішно протистоять інформаційній війні. Свої зусилля вони спрямовують на поширення правдивої інформації, зокрема через соціальні мережі, інтерв'ю з іноземними ЗМІ, звернення до газет та інших редакцій, щоб вони висвітлювали реальні події в Україні. Діаспора розуміє важливість поширення перевіреної інформації, оскільки через великий потік новин міжнародна спільнота може сприймати помилкову інформацію як правду.

Більшість членів української діаспори зберігають тісні культурні, фінансові та політичні зв'язки з Україною. Вони працюють над економічним розвитком і політичною інтеграцією України у світову спільноту, сприяючи розвитку стабільних торговельних, політичних та соціальних відносин, особливо з сусідніми країнами.

З початком повномасштабної війни українська діаспора відіграє важливу роль у реалізації м'якої сили України. Окрім збору коштів для благодійних організацій, українці активно вкладають свій соціальний, політичний та інтелектуальний капітал у підтримку своєї країни. Участь діаспори в політичних процесах досягла безпрецедентних масштабів. Вони активно представляють інтереси України, зокрема підкреслюючи звірства, які відбуваються на її території.

Протести, петиції та демонстрації проти російської агресії відбуваються в багатьох країнах, де діаспора вимагає економічної та військової допомоги Україні, визнання дій Росії як геноциду і надання їй статусу країни-спонсора тероризму. У цей час українці розробляють ініціативи для відновлення України, а також шукають спеціалістів для її відбудови.

Завдяки цим заходам вдалося налагодити партнерство між українськими та польськими підприємствами, що сприяло збільшенню обсягу експорту української продукції до Польщі. Важливу роль у підтримці економіки

відіграє українська молодь, яка навчається за кордоном і після повернення застосовує здобуті знання на благо України.

У контексті російської агресії українська діаспора стала важливим елементом міжнародної волонтерської підтримки. Ініціативи з організації гуманітарної допомоги, фінансування військового обладнання та проведення інформаційних кампаній посприяли зміцненню міжнародного іміджу України. Наприклад, українці у Німеччині регулярно організують благодійні концерти, а в США проводять аукціони для збору коштів на потреби армії та переселенців.

Незважаючи на труднощі, волонтерський рух в Україні та за її межами демонструє потужний потенціал згуртованості та відданості спільній меті. Волонтери та діаспора довели, що спільними зусиллями можливо долати виклики і забезпечувати стійку підтримку навіть у найскладніші часи. Це вкотре підкреслює важливість співпраці, яка є основою для перемоги та побудови кращого майбутнього.

Українська діаспора також активно працює у сфері інформаційної боротьби, протидіючи російській пропаганді на міжнародному рівні. Через соціальні мережі, публічні виступи, інтерв'ю та співпрацю із закордонними медіа українці за кордоном поширюють правдиву інформацію про події війни. Це допомагає формувати об'єктивне ставлення міжнародної спільноти до України та посилює підтримку з боку іноземних громадян і урядів.

Важливим напрямом діяльності діаспори стала підтримка українських біженців, які були змушені залишити свої домівки через бойові дії. У багатьох країнах світу українські громади допомагали переселенцям із житлом, працевлаштуванням, оформленням документів та адаптацією до нових умов життя. Така допомога не лише полегшувала процес інтеграції українців за кордоном, але й сприяла збереженню національної ідентичності та культурних традицій.

Окрему роль відіграє культурна дипломатія, яка стала важливим інструментом м'якої сили України. Українські митці, музиканти, письменники та громадські діячі організують міжнародні виставки, концерти та культурні заходи, присвячені Україні. Це дозволяє привертати увагу світу до української культури, історії та боротьби за незалежність, а також зміцнює позитивний імідж держави на міжнародній арені.

У майбутньому значення української діаспори для розвитку України лише зростатиме. Її досвід, міжнародні контакти, професійні знання та ресурси можуть стати важливим чинником у післявоєнній відбудові держави. Співпраця між Україною та українцями за кордоном створює міцний фундамент для економічного розвитку, міжнародної підтримки та зміцнення позицій України у світі.

1.3. Особливості волонтерських ініціатив в Україні в період збройної агресії

Тема волонтерських ініціатив в Україні під час збройної агресії є надзвичайно важливою і актуальною, адже волонтери стали важливим елементом національного фронту, виконуючи різні функції, від забезпечення армії необхідними ресурсами до допомоги постраждалим мирним громадянам. Волонтерство в Україні отримало новий вимір під час війни з Росією, і за цей час з'явилася велика кількість ініціатив, спрямованих на підтримку держави, армії та постраждалих.

До початку збройної агресії Росії в Україні існували різні волонтерські ініціативи, які здебільшого мали соціальний характер. Волонтери допомагали в організації благодійних акцій, підтримували малозабезпечені верстви населення, здійснювали гуманітарну допомогу тим, хто цього потребував. Проте початок війни став переломним моментом для волонтерства в Україні,

оскільки необхідність у підтримці держави та армії стала надзвичайно актуальною.

Війна, що розпочалася у 2014 році, кардинально змінила природу волонтерства. Першими волонтерськими ініціативами стали організації, які займалися забезпеченням армії амуніцією, харчами, медикаментами та іншими необхідними ресурсами. Особливістю цих ініціатив стало те, що вони були організовані переважно людьми, які не мали попереднього досвіду в таких питаннях. Волонтери не тільки займалися збором коштів і матеріалів для військових, а й активно взаємодіяли з державними органами, намагаючись вирішити питання координації допомоги.

Волонтерські організації почали організовувати збір коштів через соціальні мережі, що дозволило швидко мобілізувати ресурси. З'явилися спеціалізовані фонди для допомоги армії, медичним закладам, а також для підтримки біженців і постраждалих від війни громадян. Вони активно співпрацювали з міжнародними організаціями, що дозволило отримати додаткову підтримку.

Однією з основних проблем, з якими стикалися волонтери, була відсутність чіткої координації з боку держави, що ускладнювало ефективне розподілення ресурсів. Проте з часом волонтери змогли налагодити систему збору і постачання допомоги до зони бойових дій. Відзначається високий рівень організаторських здібностей та здатність адаптуватися до швидко змінюваних умов [60, с.5].

Більшість волонтерських організацій діяли на місцях, у регіонах, найближчих до лінії фронту. Вони швидко адаптувались до ситуації, організовуючи логістичні маршрути доставки необхідних товарів до військових підрозділів і госпіталів. Волонтери не тільки займалися доставкою, а й створювали умови для навчання військових, проводили психологічну реабілітацію та надавали іншу підтримку.

Волонтери в Україні під час збройної агресії виконували багато різних функцій. Таблиця 1.1 демонструє детально функції.

Структура напрямків волонтерської діяльності для зміцнення обороноздатності країни та підтримки Збройних Сил України

Напрями волонтерської діяльності	Опис
Допомога Збройним Силам України на передовій	
Гуманітарна допомога та матеріальне забезпечення	Збір і доставка амуніції, форми, взуття, продукти, вода, медикаменти, засоби захисту та гігієни на передову.
Технічна допомога	Придбання техніки, ремонт, відновлення та вдосконалення бойової техніки.
Допомога військовим в тилу	
Гуманітарна допомога та матеріальна підтримка	Покриття потреб постраждалих військових, транспортування до медичних установ, матеріальна допомога родинам.
Підтримка військових шпиталів	Забезпечення медикаментами, медичним обладнанням, препаратами крові, протезами та іншими технічними засобами.
Підтримка сімей загиблих, поранених, зниклих та полонених	Гуманітарна, фінансова, психологічна, юридична та інші види допомоги.
Рятування поранених	Евакуація поранених з передової.
Допомога полоненим	Пошук полонених, організація їх обміну та допомога в інших питаннях.
Допомога людям, постраждалим від збройної агресії	
Допомога вимушеним переселенцям	Нематеріальна (юридична, соціально-психологічна, інформаційна) і матеріальна допомога (грошові виплати, одяг, харчування, тимчасове житло, ліки).

Продовження таблиці 1.1

Допомога громадянам в зоні бойових дій та на окупованих територіях	Організація евакуації, нематеріальна і гуманітарна допомога.
Підтримка деокупованих територій	Відновлення житла і інфраструктури, гуманітарна та фінансова допомога, нематеріальна підтримка.
Пошук зниклих безвісти	Допомога в пошуку зниклих безвісти родичів і близьких.

Джерело: складено автором за даними [20, 33]

Одним із ключових напрямків волонтерської діяльності є підтримка Збройних Сил України на передовій. Це включає в себе надання гуманітарної допомоги та матеріальних засобів для військових. Волонтери активно збирають та доставляють на передову амуніцію, форми, взуття, продукти харчування, воду, медикаменти, засоби індивідуального захисту та гігієни. Ці матеріали є необхідними для забезпечення військових на передовій лінії оборони, де вони можуть бути обмежені в ресурсах.

Іншим важливим аспектом є технічна допомога. Волонтери закупають техніку, допомагають в ремонті та відновленні бойової техніки, що є вкрай важливим для підтримки боєздатності Збройних Сил України. Ремонт бронетехніки, вдосконалення зброї та інші технічні заходи сприяють ефективності військових операцій та захисту країни.

Крім безпосередньої допомоги на передовій, волонтерський рух активно підтримує військових в тилу. Це включає надання гуманітарної допомоги для забезпечення основних потреб постраждалих військовослужбовців. Поширеною практикою є транспортування поранених військових до медичних закладів для проведення лікування та операцій. Волонтери також забезпечують підтримку родин військовослужбовців, які зазнали втрат. Вони надають матеріальну та нематеріальну допомогу, включаючи психологічну підтримку [33, с. 133].

Забезпечення військових шпиталів необхідними медикаментами та медичним обладнанням також є важливим напрямком волонтерської діяльності. Потреби в ліках, медичних матеріалах, протезах і технічному оснащенні у військових шпиталях надзвичайно великі, і волонтери беруть активну участь у забезпеченні їхніх потреб.

Немаловажним є надання підтримки сім'ям загиблих, поранених, зниклих безвісти та полонених. Волонтери організують фінансову допомогу, психологічну підтримку, а також надають юридичні консультації родинам військових. Пошук зниклих безвісти – ще одна важлива сфера волонтерської діяльності, де волонтери активно співпрацюють з правоохоронними органами, організують пошукові операції та надають допомогу у врегулюванні питань, пов'язаних з полоненими [57, с.32].

З початком збройної агресії мільйони українців стали вимушеними переселенцями. Волонтери активно допомагають цим людям, надаючи їм гуманітарну та матеріальну допомогу. Вони збирають гроші, продукти харчування, одяг, медикаменти та засоби гігієни для тих, хто залишив свої домівки через бойові дії. Крім того, волонтери організують тимчасове житло для переселенців, допомагають з документами та іншими питаннями, що виникають у процесі переміщення [20, с. 6].

Одночасно з матеріальною допомогою волонтери надають нематеріальну підтримку: юридичні консультації, психологічну допомогу для осіб, які пережили труднощі, пов'язані з переміщенням і втратою домівок. Це дозволяє зменшити стрес і допомогти людям швидше адаптуватися до нових умов життя.

У зонах активних бойових дій, а також на тимчасово окупованих територіях, волонтери надають допомогу цивільним громадянам, які постраждали від війни. Це включає евакуацію людей до безпечних місць, надання гуманітарної допомоги (грошові виплати, продукти харчування, медикаменти, засоби гігієни), а також психологічну та інформаційну

підтримку. Волонтери здійснюють активну діяльність з доставки допомоги в найвіддаленіші райони, де часто відсутні інші джерела підтримки.

Деокуповані території, які були звільнені від російських військ, також потребують великої кількості допомоги. Волонтери допомагають в відновленні пошкодженого житла та інфраструктури. Це включає в себе ремонт будинків, лікарень, шкіл та інших важливих об'єктів. Крім того, надається гуманітарна допомога у вигляді продуктів харчування, гарячого харчування, одягу та медикаментів. Підтримка місцевих громад є надзвичайно важливою для відновлення нормального життя на звільнених територіях.

Одним із важливих напрямків волонтерської діяльності є допомога в пошуку зниклих безвісти родичів і близьких. Війна принесла багато болю та втрат, і багато людей залишаються безслідно зниклими. Волонтери допомагають родинам знайти своїх близьких, координуючи пошукові операції, збираючи інформацію, проводячи розслідування та взаємодіючи з іншими організаціями.

На початку війни багато людей вступили до волонтерських організацій, намагаючись зробити свій вклад у боротьбу з агресором. Однак з часом кількість волонтерів змінилася, і з'явилися нові організації, які надавали допомогу на більш професійному рівні.

Волонтерські ініціативи в Україні розвивалися в умовах постійних змін. З'явилися нові механізми збору коштів, такі як краудфандинг, а також нові організації, які спеціалізуються на зборі та доставці допомоги. Важливою рисою стало те, що багато волонтерів розуміли важливість координації з іншими групами, а також з органами влади, що дозволило знизити ризики і підвищити ефективність надання допомоги.

Попри величезну роль, яку відіграють волонтерські ініціативи в Україні, існують певні проблеми, які ускладнюють їхню діяльність. Однією з основних проблем є недостатня підтримка з боку держави, особливо в перші роки війни. Відсутність належної координації між різними волонтерськими організаціями

та державними установами призводила до неефективного використання ресурсів.

Також існувала проблема з логістикою, адже доставити вантажі в зону бойових дій було нелегко. Часом волонтерам доводилося працювати в умовах, коли доступ до деяких територій був обмежений або небезпечний. Волонтери також стикалися з недостатньою інформацією про реальні потреби на фронті, що ускладнювало планування допомоги.

Збройна агресія Росії проти України продовжується, але волонтерський рух зміцнів і став важливою складовою національної оборони. Перспективи розвитку волонтерства в Україні залежатимуть від кількох факторів: координації з державними органами, розвитку нових технологій збору та доставки допомоги, а також навчання нових поколінь волонтерів.

Сьогодні в Україні активно розвиваються нові моделі волонтерства, в тому числі за допомогою сучасних технологій. Мобільні додатки, платформи для збору коштів і волонтерські організації зможуть ще більше покращити процес надання допомоги і зробити його більш ефективним.

Волонтерські ініціативи в Україні під час збройної агресії стали важливим елементом національної боротьби. Вони дозволили забезпечити армію необхідними ресурсами, підтримати постраждалих громадян та надати медичну і психологічну допомогу. Попри всі труднощі, волонтерський рух в Україні став сильним і організованим, що сприяло покращенню ситуації на фронті і в тилу. Волонтери стали не тільки помічниками, а й символом єдності та незламності українського народу.

Крім того, волонтерський рух в Україні став важливим чинником формування громадянського суспільства. Саме завдяки активності небайдужих людей посилилася довіра між громадянами, зросла відповідальність за спільне майбутнє країни та зміцнилося відчуття національної єдності. Багато українців, які раніше не брали участі у громадській діяльності, долучилися до волонтерства, усвідомивши важливість особистого внеску у підтримку держави та армії.

Особливого значення набуло міжнародне співробітництво волонтерських організацій. Українські волонтери активно взаємодіяли з іноземними благодійними фондами, громадськими організаціями та приватними особами, які надавали гуманітарну, фінансову та технічну допомогу. Завдяки такій підтримці вдалося забезпечити українських військових сучасним обладнанням, медикаментами, транспортом та іншими необхідними ресурсами.

Не менш важливою стала роль волонтерів у сфері психологічної підтримки населення. Через постійний стрес, втрати та вимушене переселення багато людей потребували допомоги фахівців і моральної підтримки. Волонтери організували центри допомоги для внутрішньо переміщених осіб, проводили благодійні заходи, надавали консультації та допомагали людям адаптуватися до складних умов життя під час війни.

У майбутньому розвиток волонтерського руху в Україні може стати основою для подальшого зміцнення демократичних цінностей та громадської активності. Досвід, отриманий під час війни, показав, що спільні дії громадян здатні ефективно вирішувати складні проблеми навіть у найважчих умовах. Саме тому волонтерство в Україні вже стало не лише тимчасовим явищем, а важливою частиною сучасного українського суспільства.

Висновки до 1 розділу

Волонтерство в Україні має давні традиції, які сформувалися ще в часи козацтва і набули нового значення після проголошення незалежності. Проте, найбільш виразно волонтерський рух проявив себе під час збройної агресії Росії в 2014 році та у період повномасштабного вторгнення в 2022 році. В цей час волонтери стали невід'ємною частиною соціально-політичного життя країни, виступаючи як активні помічники в різних сферах – від допомоги армії та медичним установам до надання гуманітарної допомоги постраждалим регіонам. Концепція волонтерства в Україні включає в себе організацію

підтримки на всіх рівнях – від локальних ініціатив до великих міжнародних кампаній. Вона не тільки сприяє соціальній згуртованості, а й є важливою складовою національної безпеки та відновлення після війни.

Волонтерські ініціативи в Україні стали потужним механізмом, який здатен забезпечити вирішення численних кризових ситуацій. Існують численні організації, які активно залучають волонтерів для допомоги в медичних, соціальних та гуманітарних питаннях. Найбільші ініціативи включають організації, які займаються збором коштів для військових, доставкою медикаментів до зони бойових дій, а також наданням продуктів харчування та предметів першої необхідності для цивільних осіб, що постраждали від війни. Крім того, волонтери допомагають у відновленні пошкоджених інфраструктур, організовують притулки для вимушених переселенців та займаються психологічною підтримкою. Їхня діяльність має не тільки соціальний, але й економічний ефект, оскільки значно полегшує фінансовий тягар держави та міжнародних організацій у боротьбі з кризами, які виникають унаслідок війни.

Період збройної агресії став для волонтерських ініціатив в Україні справжнім викликом, але водночас і часом швидкої адаптації до нових умов. Основною особливістю волонтерства в цей період стала його здатність до мобільності та оперативності у вирішенні актуальних проблем. Поява нових форм волонтерства, таких як краудфандинг, збори через соціальні мережі та платформи підтримки, а також координація між різними державними та громадськими структурами стали важливими елементами ефективності волонтерської діяльності. Волонтерські ініціативи змогли швидко реагувати на критичні потреби фронту та цивільного населення, надаючи необхідну медичну допомогу, техніку, засоби зв'язку та інші важливі ресурси. Водночас волонтери працювали не тільки на забезпечення негайних потреб, але й сприяли відновленню соціальної інфраструктури, допомагаючи в ремонті житлових будинків, лікарень та навчальних закладів. Вони також активно

працюють у сфері психологічної реабілітації, допомагаючи мирним жителям і військовим, які зазнали травм і пережили складні психологічні стреси.

Отже, волонтерські ініціативи в Україні в умовах війни довели свою ефективність, мобільність і здатність організовувати підтримку в найскладніших обставинах. Вони стали важливим чинником не лише в забезпеченні життєвих потреб людей, а й у зміцненні морального духу нації, формуючи відчуття єдності і солідарності серед громадян. Волонтерство в Україні показало, як національна ідея та організованість можуть стати основою для перемоги в складних умовах, де кожен громадянин може вкласти свій вклад у відновлення країни.

РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ БЛАГОДІЙНИХ ФОНДІВ ТА ПЛАТФОРМ В УКРАЇНІ

2.1. Благодійний фонд Сергія Притули

Український волонтерський рух сьогодні є одним із найяскравіших проявів єдності нації та громадянської відповідальності. У складні часи війни та гуманітарних викликів він відіграє ключову роль у підтримці як Збройних сил України, так і цивільного населення. Однією з провідних організацій, яка уособлює цінності допомоги, патріотизму та згуртованості, є «Благодійний фонд Сергія Притули».

Рис. 2.1 Логотип благодійного фонду Сергія Притули

Заснований у 2020 році Сергієм Притулою, фонд офіційно очолила Ганна Гвоздяр, яка у 2022 році стала заступницею міністра стратегічних галузей промисловості. Пізніше керівництво перейшло до Андрія Шувалова, колишнього керівника операційно-логістичного відділу фонду [34].

З початку своєї діяльності Сергій Притула, відомий український актор і продюсер, зосереджував зусилля на волонтерській допомозі військовим під час російсько-української війни, яка розпочалася у 2014 році. Він забезпечував військових екіпіруванням, продуктами харчування, а згодом – високотехнологічним обладнанням. У свою чергу, Ганна Гвоздяр активно допомагала військовим у головному військовому шпиталі в Києві.

До повномасштабного вторгнення у 2022 році діяльність фонду мала переважно гуманітарний характер і була спрямована на підтримку медичних закладів під час пандемії COVID-19, закупівлю засобів захисту, медичного обладнання та підтримку соціальних ініціатив для вразливих верств населення. Однак після 24 лютого 2022 року діяльність фонду суттєво змінилася, зосередившись на військовій допомозі: закупівля тактичного обладнання, техніки, транспорту та підтримка Збройних сил України стали основним напрямком роботи. Паралельно фонд продовжував гуманітарну діяльність, допомагаючи громадам у прифронтових і звільнених територіях.

На сьогодні «Фонд Сергія Притули» є однією з найбільших і найактивніших благодійних організацій в Україні. Його місія включає надання гуманітарної допомоги постраждалим від війни, підтримку військовослужбовців, ветеранів та їхніх родин, а також організацію культурних і соціальних заходів для підвищення морального духу населення. Команда фонду, до складу якої входять досвідчені волонтери, такі як Роман Сініцин, Павло Петриченко, Віталій Оберемко, Сергій Стерненко та інші, мобілізує ресурси через соціальні мережі, медіа та особисті контакти.

Діяльність фонду охоплює як фінансову, так і матеріальну допомогу, включаючи продукти харчування, одяг, медикаменти та техніку. Крім цього, фонд реалізує реабілітаційні програми для військовослужбовців, які зазнали поранень, забезпечуючи їм комплексну медичну, психологічну та соціальну підтримку. Фонд також сприяє розвитку культурного середовища, організовуючи культурні заходи, безкоштовні відвідування музеїв і театрів, а також підтримуючи навчальні проєкти з тактичної медицини та тренінгів для військових і цивільних [34].

Активні проєкти, реалізовані Фондом Сергія Притули, мають на меті задовольнити потреби українських військових. Серед них виділяються наступні ініціативи.

Одним із ключових напрямків діяльності Фонду Сергія Притули є забезпечення надійного зв'язку для українських військових на фронті. У

межах проєкту «Почуй своїх!», який реалізується спільно з компанією Lifecell, створюються умови для стабільної та безпечної комунікації на передовій [49]. Це є критично важливим для успішного проведення бойових операцій та оперативного прийняття рішень.

Основна мета проєкту – забезпечення військових підрозділів цифровими радіостанціями Motorola. Ці пристрої включають як автомобільні, так і портативні моделі, що дозволяє адаптувати засоби зв'язку до потреб різних підрозділів. Використання сучасного обладнання значно підвищує ефективність комунікації, забезпечуючи надійний зв'язок навіть у складних умовах. Завдяки цьому військові можуть оперативно передавати інформацію, координувати дії та швидко реагувати на зміну обстановки.

Фонд також активно залучає партнерів для розширення можливостей проєкту. Компанія Lifecell, як провідний мобільний оператор, забезпечує технічну підтримку та сприяє оперативному впровадженню нових рішень. Цей проєкт є прикладом успішної співпраці бізнесу та благодійної організації для досягнення спільної мети.

Іншою важливою ініціативою є проєкт «Рій помсти», спрямований на закупівлю та ефективне використання FPV-дронів [50]. Ці дрони є незамінним інструментом у сучасних бойових діях, оскільки вони дозволяють точно знищувати ворожу техніку, зменшуючи ризики для особового складу.

У межах проєкту планувалось закупити 2 000 FPV-дронів, а також підготувати 420 операторів для їхньої експлуатації. Навчання операторів має вирішальне значення, адже від їхніх навичок залежить ефективність використання дронів. Особливий акцент робиться на проведенні тренувань у реальних умовах, щоб військові могли швидко адаптуватися до бойових завдань.

Загальний бюджет проєкту становить 50 мільйонів гривень, що свідчить про його масштабність. Завдяки активній підтримці громадян і партнерів Фонд Сергія Притули зумів забезпечити значну частину фінансування, що дозволяє поступово реалізовувати поставлені завдання.

Одним із пріоритетних напрямків діяльності Фонду є забезпечення українських військових сучасними технічними засобами. У межах цього напрямку реалізується проєкт із закупівлі 2 000 планшетів для підрозділів Територіальної оборони Збройних сил України.

Ці планшети оснащені українським програмним забезпеченням «Кропива», яке спеціально розроблене для військових потреб. Вони використовуються для коригування вогню, збору розвідувальних даних та обміну інформацією між підрозділами. У комплекті з планшетами надаються карта пам'яті та захисний чохол, що забезпечує надійність використання техніки навіть у складних умовах.

Бюджет цього проєкту становить 10 мільйонів гривень, і Фонд активно працює над збором необхідних коштів. Завдяки підтримці українців та міжнародних партнерів, ці планшети вже активно використовуються на передовій, підвищуючи ефективність бойових операцій.

Одна з найважливіших гуманітарних ініціатив Фонду – забезпечення рятувальників спеціалізованою технікою для розмінування територій. Заміновані землі становлять серйозну загрозу для життя людей та економіки регіонів, особливо у звільнених від окупації областях, таких як Харківщина.

За офіційними даними, понад мільйон гектарів територій залишаються небезпечними через наявність вибухонебезпечних предметів. Це включає 447 населених пунктів і понад 570 тисяч гектарів сільськогосподарських земель, які потребують розмінування. Щоденна праця підрозділів ДСНС спрямована на очищення цих територій, але для цього необхідна сучасна техніка.

Фонд Сергія Притули активно залучає кошти на придбання обладнання, яке сприяє підвищенню безпеки та ефективності робіт із розмінування. Серед техніки, що планується закупити, є роботизовані комплекси, металошукачі та інші спеціалізовані пристрої. Це дозволить значно прискорити процес очищення територій, забезпечивши безпеку для місцевих мешканців.

Окрім військових ініціатив, Фонд Сергія Притули активно реалізує гуманітарні проекти, спрямовані на підтримку прифронтових і звільнених від окупації громад. Наприклад, у партнерстві з провідними українськими компаніями Фонд забезпечує медичну допомогу, тимчасове житло та інші необхідні ресурси.

Одним із яскравих прикладів є проєкт створення тимчасового модульного житла NEST, до якого долучилися такі компанії, як «АНЦ», OLX, «Лесафр Україна», Restream та інші. Ця ініціатива спрямована на забезпечення житлом людей, які втратили свої домівки через військові дії [54]. Модульні будинки є швидким та ефективним рішенням, яке дозволяє оперативно забезпечити комфортні умови для життя.

У сфері охорони здоров'я Фонд співпрацює з такими компаніями, як «Люксоптика», «Аптека Низьких Цін» і Philips. Разом вони забезпечують медичне обладнання, ліки та інші необхідні ресурси для прифронтових лікарень і медичних центрів [47].

Важливу роль у реалізації проєктів Фонду відіграють партнери та громадяни, які підтримують ініціативи як фінансово, так і організаційно. Завдяки колективним зусиллям вдалося зібрати значні кошти та реалізувати низку масштабних проєктів, які суттєво впливають на життя українців.

Проєкти Фонду Сергія Притули є прикладом успішного поєднання благодійності, волонтерства та бізнесу задля досягнення спільної мети – підтримки українських військових та постраждалих від війни громад. Кожна ініціатива Фонду спрямована на розв'язання конкретних проблем, що дозволяє ефективно використовувати ресурси та досягати значущих результатів.

Завдяки постійній підтримці українського суспільства та міжнародних партнерів фонд досягнув значних результатів у реалізації своїх ініціатив. Кожен внесок – фінансовий, матеріальний чи організаційний – є важливою частиною спільної боротьби за майбутнє України. Волонтерський рух, об'єднаний ідеями допомоги та патріотизму, доводить, що навіть у найважчі

часи людяність і згуртованість залишаються рушійною силою змін. Історія Фонду Сергія Притули є прикладом того, як одна організація може об'єднати тисячі людей навколо спільної мети та досягти неймовірних результатів. Попереду – ще більше викликів, але також і нових можливостей для допомоги. Саме тому волонтерський рух в Україні залишається надзвичайно актуальним і важливим. Кожен українець, незалежно від місця проживання чи професії, може долучитися до цієї справи, зробивши свій внесок у спільну перемогу. Співпраця, взаємопідтримка та довіра до таких організацій, як Фонд Сергія Притули, допомагають не лише вирішувати нагальні проблеми, але й формувати сильне та об'єднане суспільство, готове до викликів майбутнього.

Окремої уваги заслуговує прозорість діяльності Фонду Сергія Притули, яка стала одним із ключових чинників довіри з боку суспільства. Регулярні звіти про використання коштів, публікація результатів зборів та відкритість до комунікації дозволяють громадянам бачити реальні результати своєї підтримки. Такий підхід сприяє зміцненню репутації фонду та заохочує ще більше людей долучатися до благодійних ініціатив.

Важливим напрямом діяльності фонду також є підтримка довгострокових проєктів, спрямованих не лише на подолання наслідків війни, а й на відновлення країни у майбутньому. Йдеться про допомогу громадам у відбудові інфраструктури, забезпечення навчальних закладів необхідним обладнанням, а також створення умов для соціальної адаптації постраждалих громадян і ветеранів. Це свідчить про стратегічний підхід до благодійної діяльності та розуміння важливості сталого розвитку українського суспільства.

Крім матеріальної допомоги, Фонд Сергія Притули відіграє значну роль у підтримці морального духу українців. Благодійні кампанії та спільні збори коштів об'єднують людей навколо спільної мети, формують відчуття причетності та відповідальності за майбутнє держави. Саме завдяки таким

ініціативам українське суспільство демонструє високий рівень згуртованості та готовності допомагати одне одному навіть у найскладніших умовах.

Таким чином, діяльність Фонду Сергія Притули є важливою складовою сучасного волонтерського руху в Україні. Фонд не лише забезпечує необхідну допомогу військовим і цивільним, але й сприяє розвитку культури благодійності, взаємодопомоги та громадянської активності. Його приклад доводить, що спільними зусиллями можливо досягати масштабних результатів і робити вагомий внесок у зміцнення України.

2.2. Благодійна платформа UNITED24

Благодійний фонд UNITED24 став одним із найвідоміших і наймасштабніших благодійних проєктів у світі, який об'єднує мільйони людей для підтримки України в умовах російської агресії. Ініційований Президентом України Володимиром Зеленським у 2022 році, фонд швидко здобув довіру завдяки своїй прозорій діяльності та високій ефективності.

Однією з важливих переваг UNITED24 є його здатність мобілізувати ресурси за короткий час. Це стало можливим завдяки використанню сучасних технологій, які дозволяють об'єднувати донорів з різних куточків світу на єдиній платформі. Прозорість фонду забезпечується регулярними звітами, які демонструють кожну витрачену гривню. Крім того, фонд активно співпрацює з міжнародними організаціями, які поділяють спільні цінності й прагнуть підтримати Україну. Особливу увагу приділяють програмам відновлення інфраструктури в постраждалих регіонах, а також забезпеченню медичних потреб військових і цивільних. UNITED24 доводить, що навіть у найскладніших умовах можна створювати ефективні механізми допомоги. Його успіх став прикладом для інших країн, які прагнуть впроваджувати подібні ініціативи для вирішення гуманітарних криз.

Рис. 2.2 Логотип UNITED24

Його ключова мета – залучення міжнародних ресурсів для допомоги Україні, яка продовжує героїчно боротися за свою незалежність і територіальну цілісність. На сьогодні фонд об'єднує волонтерів, донорів, міжнародних партнерів і амбасадорів, які прагнуть змінювати світ на краще, роблячи свій внесок у захист України та відновлення її майбутнього.

Однією з ключових особливостей фонду є його глобальний масштаб. Волонтерська мережа охоплює всі континенти, а амбасадорами фонду стали відомі особистості з різних сфер, зокрема культури, спорту, науки та бізнесу. Вони популяризують діяльність UNITED24 у своїх країнах, залучаючи кошти, ресурси й увагу до важливих гуманітарних проєктів. Серед них – всесвітньо відомі актори, музиканти, науковці та бізнесмени, які підтримують Україну в її боротьбі. Амбасадори фонду не лише сприяють фінансовим зборам, але й формують позитивний імідж України, показуючи світові її силу, стійкість і незламність [36].

Діяльність фонду можна поділити на кілька ключових напрямів. Насамперед це соціально-культурна підтримка, яка охоплює широкий спектр ініціатив: від створення центрів реабілітації для військових до організації культурних заходів і програм, спрямованих на підтримку морального духу захисників. Реабілітація військових є особливо важливою, адже тисячі українських захисників повертаються з фронту з пораненнями, які потребують як фізичного, так і психологічного відновлення. У цих центрах їм надають

професійну медичну допомогу, проводять сеанси психотерапії та допомагають інтегруватися в мирне життя.

Культурні заходи, організовані фондом, спрямовані не лише на підтримку військових, але й на зміцнення морального духу всієї країни. Концерти, виставки, театральні постановки та інші ініціативи стають джерелом натхнення для мільйонів українців, які вірять у перемогу. Окрім цього, фінансова допомога ветеранам і їхнім родинам є важливим аспектом роботи фонду. Вона дозволяє подолати економічні труднощі, з якими стикаються сім'ї військових, і забезпечити їм гідне життя.

Серед найпомітніших проєктів фонду особливе місце займає ініціатива зі створення першого у світі флоту морських дронів. Цей проєкт має унікальне значення для України, яка, втративши значну частину свого флоту після окупації Криму, змушена була шукати нові технологічні рішення. Морські дрони, зібрані за підтримки UNITED24, виконують кілька важливих завдань: вони захищають акваторії України, запобігають ракетним ударам по мирних містах і забезпечують безпечний експорт зерна через порти. Успіх цієї ініціативи підтверджено морською операцією 29 жовтня 2022 року, яка довела ефективність безпілотників у захисті країни [36].

Ще одним важливим проєктом фонду є операція «Єдність». Уперше в історії українського фандрейзингу відбувся спільний збір коштів на закупівлю 10 000 ударних FPV-дронів для Збройних Сил України [48]. Цей проєкт став результатом співпраці UNITED24, фонду «Повернись живим» і Monobank. Завдяки цій ініціативі українські військові отримали сучасні технології, які допомагають ефективніше протистояти ворогові на полі бою. Спільна робота таких різних організацій демонструє, наскільки важливою є координація зусиль у боротьбі за незалежність.

Не менш значущою є ініціатива #ЛютийДонат, спрямована на закупівлю розвідувальних дронів. Ці пристрої відіграють критично важливу роль у сучасній війні, забезпечуючи військових цінною інформацією про переміщення ворога. Особливістю цієї ініціативи стало те, що збір коштів

здійснювався через благодійний розіграш пам'ятних монет і банкнот Національного банку України [46]. Це не лише допомогло зібрати необхідні кошти, але й привернуло увагу до історичної та культурної спадщини України.

Проект «Ловець шахедів», ініційований професором Єльського університету Тімоті Снайдером, є ще одним прикладом інноваційного підходу до вирішення сучасних загроз [36]. Ця ініціатива спрямована на створення систем протидії ворожим дронам, які становлять серйозну небезпеку для цивільної та військової інфраструктури України. Як амбасадор UNITED24, Тімоті Снайдер активно підтримує Україну, використовуючи свій авторитет і знання для залучення міжнародної підтримки.

Окремо варто згадати проєкт «Азовсталь. Символ Незламності». Використовуючи останню партію сталі з «Азовсталі», фонд разом із групою «Метінвест» створив унікальні браслети, які стали символом мужності та стійкості українського народу. Кошти, отримані від продажу цих аксесуарів, спрямовуються на підтримку України під час війни. Цей проєкт не лише має матеріальну цінність, але й виконує важливу символічну функцію, нагадуючи про героїчний опір захисників «Азовсталі» [45].

Завдяки таким ініціативам фонд UNITED24 зміг не лише забезпечити військових необхідними ресурсами, але й об'єднати українське суспільство навколо спільної мети. Соціально-культурні проєкти відіграють важливу роль у зміцненні національної ідентичності, допомагають подолати наслідки війни та адаптуватися до нових реалій. Особливо важливою є робота з ветеранами, які потребують комплексної підтримки для повернення до мирного життя. Реабілітаційні програми, фінансова допомога, психологічна підтримка – усе це сприяє їхній адаптації та відновленню.

Важливо зазначити, що діяльність UNITED24 також має глобальний резонанс. Благодійники з усього світу активно долучаються до проєктів фонду, відчуваючи свою причетність до боротьби за свободу й демократію. Ця міжнародна підтримка є надзвичайно важливою для України, адже вона не

лише забезпечує фінансові ресурси, але й зміцнює позиції країни на міжнародній арені.

Отже, фонд UNITED24 є яскравим прикладом того, як благодійність і волонтерство можуть стати потужним інструментом для змін. Завдяки його діяльності тисячі українських військових отримують необхідну допомогу, мільйони людей у всьому світі дізнаються про героїчний опір України, а сама країна отримує можливість ефективніше протистояти ворогові. Цей досвід має велике значення не лише для України, але й для всього світу, демонструючи, як об'єднані зусилля можуть змінювати долі людей і народів.

2.3. Nova Ukraine

Nova Ukraine – це одна з провідних неурядових організацій, заснована в 2014 році українцями, які проживають у Сполучених Штатах. Основною метою організації є надання всебічної гуманітарної допомоги українцям, які постраждали внаслідок війни, сприяння міжнародній обізнаності про Україну та підтримка розвитку країни в умовах кризи.

Від початку своєї діяльності Nova Ukraine фокусувалася на координації допомоги постраждалим від війни на Донбасі, але згодом розширила спектр своїх проєктів на підтримку різних сфер: освіти, медицини, психологічної допомоги, соціальної адаптації, культури та розвитку малого бізнесу [35].

Рис. 2.1 Логотип Nova Ukraine

Завдяки численним проектам у сфері освіти, психологічної допомоги, соціальної адаптації, розвитку малого бізнесу та культурної дипломатії, ця організація стала важливим елементом гуманітарної допомоги.

Оскільки більшість освітнього процесу в Україні перейшла в онлайн-формат через війну, Nova Ukraine доклала зусиль, щоб забезпечити доступ до цифрових пристроїв для навчання. У співпраці з Міністерством освіти України організація придбала 100 ноутбуків для дітей, надаючи їм можливість продовжувати навчання дистанційно [35].

Крім того, Nova Ukraine підтримала 30 освітніх і розвивальних проектів, які охопили понад 1 500 дітей. Ці проекти були спрямовані на вивчення науки, мистецтва, гуманітарних дисциплін та ремесел, а також на розвиток соціальних навичок [35].

Організація також фінансувала зимові та літні табори, які дали змогу дітям працювати над своїм ментальним здоров'ям із кваліфікованими психологами та арттерапевтами. У семи таборах взяли участь 284 дитини, серед яких багато тих, хто постраждав від війни.

Nova Ukraine, за підтримки партнерів, відкрила спортивний комплекс для дітей-переселенців, дітей загиблих воїнів, а також дітей з багатодітних сімей. Комплекс пропонує заняття з боксу, футболу та баскетболу. Щомісяця у цих заходах беруть участь близько 80 дітей.

Через руйнування російськими військами понад 220 бібліотек і пошкодження більш ніж 400 закладів Україна втратила значну кількість книжкових ресурсів. Nova Ukraine, завдяки фінансуванню від свого довгострокового партнера Брейна Ліллі, змогла закупити й передати понад 4 200 книжок дитячим бібліотекам у 12 регіонах України [35].

Ця ініціатива не лише допомагає молодим читачам отримати доступ до літератури, але й сприяє збереженню української мови та культури в умовах війни.

Nova Ukraine активно підтримує соціально відповідальні малий бізнеси, які сприяють економічній стабільності України. Одним із прикладів є

співпраця з пекарнею «Good Bread for Good People», яка працевлаштовує людей з інтелектуальними порушеннями. Завдяки цій ініціативі 70 працівників отримали роботу, а пекарня щодня випікає 1 500 хлібин для переселенців з Харківської, Донецької, Луганської, Херсонської та Миколаївської областей [35].

Також Nova Ukraine допомогла запуснути випікання «хліба Перемоги» на пекарні Dubova. Щомісяця пекарня виготовляє до 50 000 хлібин, які безкоштовно роздаються в найбільш постраждалих регіонах, таких як Харків, Миколаїв та Бахмут.

Іншим успішним прикладом є співпраця з громадською організацією «Харківський центр розвитку громади», яка за підтримки Nova Ukraine виготовляє 4 200 медичних нош, аптечок і рюкзаків для медичних потреб щороку [35].

Попри війну, українські митці продовжують творити й представляти свої роботи світу. На початку грудня 2023 року в Лос-Анджелесі відбувся ярмарок «i am u age», що об'єднав понад 180 українських майстрів у сфері ювелірного мистецтва, моди, дизайну інтер'єрів і технологій. Nova Ukraine стала партнером цієї виставки, яка мала на меті поділитися творчістю українців із американською аудиторією та продемонструвати їхню стійкість у найскладніші часи.

Ця подія стала не лише платформою для культурного обміну, а й можливістю зібрати кошти для підтримки митців, які продовжують працювати в умовах повномасштабного вторгнення.

Nova Ukraine активно працює над підвищенням обізнаності про ситуацію в Україні серед міжнародної спільноти. Організація є співзасновником Американської коаліції за Україну, яка об'єднує понад 76 некомерційних організацій. Основні напрямки діяльності коаліції включають: підтримку американської політики, спрямованої на зміцнення суверенітету України; просування ініціатив для покращення відносин між США та

Україною; надання освітніх ресурсів про історію, культуру та внесок України у світову спільноту.

Nova Ukraine разом із Razom for Ukraine організувала візит Української ради церков до США. Мета візиту полягала у приверненні уваги до порушень релігійної свободи з боку Росії, яка використовує релігію як інструмент пропаганди.

Також Nova Ukraine стала одним із організаторів третього саміту «Ukraine Action Summit» у Вашингтоні. Захід зібрав 500 учасників із 97 організацій, які провели понад 220 зустрічей із конгресменами США, щоб обговорити підтримку України та поділитися досвідом відбудови країни [35].

Свята є важливим часом для дітей, особливо під час війни. Nova Ukraine разом із партнерами «Іскра Добра» та «Лицарський Хрест» забезпечила виготовлення 10 000 солодких подарунків, які були роздані дітям у Миколаївській, Херсонській, Донецькій, Запорізькій та Одеській областях [35].

Ці подарунки стали символом радості та підтримки для дітей, які продовжують жити в умовах постійної загрози.

Діяльність Nova Ukraine була б неможливою без співпраці з численними партнерами. Серед основних партнерів організації – «Добролайф», «Щасливі діти», «Рятуємо зараз», «Пацієнти України», «Разом Inc.», «Юкрейн Глобал Сколарз» та багато інших.

Nova Ukraine не лише допомагала у короткострокових проектах, а й зосередилася на розробці масштабованих та стратегічних рішень для підтримки України в довгостроковій перспективі.

Nova Ukraine продовжує бути важливим гравцем у сфері гуманітарної допомоги для України. Її освітні, соціальні, економічні та культурні ініціативи є прикладом того, як злагоджена співпраця може допомогти країні вистояти в умовах війни. Завдяки зусиллям цієї організації тисячі українців отримали необхідну підтримку, а світ дізнався більше про незламність українського духу.

Nova Ukraine не зупиняється на досягнутому й продовжує втілювати нові проекти, спрямовані на підтримку українців у цей складний час. Одним із важливих напрямків є надання допомоги людям, які постраждали від бойових дій. Організація допомогла облаштувати понад 50 тимчасових притулків для внутрішньо переміщених осіб. У цих центрах люди отримують житло, харчування та психологічну допомогу.

Ще одним значущим досягненням стало створення волонтерської платформи, яка об'єднує близько 5 000 активістів у різних регіонах України. Завдяки цьому вдалося швидше реагувати на запити громадян, які потребують підтримки, зокрема медичних, соціальних та освітніх послуг.

Крім того, Nova Ukraine активно займається просуванням української культури за кордоном. Завдяки співпраці з міжнародними культурними фондами організація ініціювала серію виставок українського мистецтва у великих містах світу. Ці заходи не лише допомагають зібрати кошти для гуманітарних потреб, а й підвищують обізнаність про унікальну спадщину України.

Попри виклики, Nova Ukraine продовжує працювати з вірою в краще майбутнє. Її ініціативи стали символом того, як згуртованість і невпинна робота здатні приносити реальні зміни навіть у найскладніші часи.

Висновки до 2 розділу

Благодійний фонд Сергія Притули є одним із найбільш відомих і публічних фондів в Україні. Його діяльність зосереджена на забезпеченні військових сучасним обладнанням, технікою та засобами першої необхідності. Завдяки масштабним ініціативам збору коштів фонд зміг реалізувати такі важливі проекти, як придбання безпілотників, бронетехніки та іншого необхідного обладнання для Збройних сил України. Значною перевагою фонду є його прозорість: регулярна звітність та відкритість донорам сприяють зміцненню довіри громадськості. Водночас оперативність реагування на

нагальні потреби фронту робить фонд надзвичайно ефективним у контексті підтримки обороноздатності України.

Платформа UNITED24, створена за ініціативи Президента України, стала офіційним державним інструментом збору коштів на національному та міжнародному рівнях. Її діяльність охоплює три основні напрями: оборона і розмінування, медична допомога та відновлення критичної інфраструктури. Головною особливістю цієї платформи є централізований підхід до розподілу зібраних коштів, що дозволяє реалізовувати масштабні проєкти на державному рівні. Активна участь міжнародних амбасадорів та відомих особистостей сприяє глобальному залученню донорів, що, у свою чергу, підвищує обізнаність світової спільноти про ситуацію в Україні. Завдяки своїй унікальній організації та підтримці на найвищому рівні, UNITED24 забезпечує сталу допомогу, яка є критично важливою для подолання сучасних викликів.

Nova Ukraine, у свою чергу, є прикладом успішної українсько-американської співпраці. Її діяльність охоплює широкий спектр гуманітарної допомоги, зокрема забезпечення продовольством, медикаментами та базовими ресурсами для постраждалих від війни. Крім того, організація реалізує освітні й культурні проєкти, які спрямовані на підтримку молоді, інтеграцію українських біженців за кордоном та збереження української культури. Особливістю Nova Ukraine є довгострокова стратегія, орієнтована на розвиток українських громад та підвищення рівня обізнаності про ситуацію в Україні серед міжнародної спільноти. Завдяки системному підходу та підтримці донорів із різних куточків світу, ця організація робить вагомий внесок у забезпечення гуманітарної стійкості України.

Таким чином, аналіз діяльності Благодійного фонду Сергія Притули, платформи UNITED24 та Nova Ukraine свідчить про їхній вагомий внесок у підтримку України. Кожна з організацій має свої унікальні риси та підходи: від оперативного забезпечення військових необхідними ресурсами до реалізації масштабних державних ініціатив і довгострокових гуманітарних проєктів. У сукупності вони створюють багаторівневу систему допомоги, яка

охоплює як військові потреби, так і соціальні й гуманітарні виклики. Така синергія зусиль є визначальною у зміцненні стійкості України в умовах війни.

РОЗДІЛ III. ВПЛИВ ВОЛОНТЕРСЬКИХ ІНІЦІАТИВ НА СОЦІАЛЬНУ СИТУАЦІЮ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

3.1. Роль волонтерства в підтримці внутрішньо переміщених осіб та цивільного населення

Війна в Україні, що почалася у 2014 році і досягла масштабів повномасштабного збройного конфлікту в 2022 році, стала серйозним випробуванням для всього суспільства. Бойові дії та агресія з боку Росії призвели до величезних людських та матеріальних втрат, руйнації інфраструктури та масових переселень населення. Одним з найбільших наслідків війни стало зростання кількості внутрішньо переміщених осіб (ВПО), які втратили свої домівки через бойові дії або окупацію територій. За офіційними даними, мільйони українців були змушені залишити свої рідні місця, і ця ситуація створила величезний тиск на ресурси і можливості соціального забезпечення. У цьому контексті волонтерські ініціативи стали основою гуманітарної допомоги і соціальної підтримки.

Внутрішньо переміщені особи (ВПО) – це люди, які залишили свої домівки через війну, але залишаються в межах країни [11, с. 7]. Ця категорія населення є однією з найбільш вразливих у період збройного конфлікту, оскільки вони стикаються з численними проблемами: відсутність житла, роботи, втрачена соціальна стабільність та психологічний стрес через втрату дому, рідних місць та звичної соціальної структури. Тому підтримка ВПО є надзвичайно важливою для збереження соціальної стабільності і психологічного здоров'я нації.

Волонтерські ініціативи в Україні зазнали значного розвитку після початку війни. Вони стали основою для забезпечення ВПО базовими потребами, а також для вирішення низки соціальних, правових та психологічних проблем, з якими вони стикаються. Волонтерство стало

важливим елементом цивільної оборони, компенсуючи не лише недоліки державної допомоги, але й значною мірою витісняючи традиційні форми соціальної підтримки.

Одним із основних напрямків волонтерської діяльності стало надання гуманітарної допомоги. Внутрішньо переміщені особи, часто не маючи можливості забрати з собою всі необхідні речі, потребували перш за все продуктів харчування, одягу, медикаментів та інших базових товарів. Волонтери стали головними постачальниками цих ресурсів у кризових зонах і тимчасових укриттях. Волонтерські організації не лише доставляли гуманітарні вантажі в гарячі точки, але й координували допомогу між державними і недержавними установами, організовуючи склади для збору і розподілу товарів. Це дозволило значно прискорити процес надання допомоги та знизити бюрократичні бар'єри [5, с. 90].

У перші місяці війни волонтерські групи активно працювали над створенням тимчасових притулків для переселенців, обираючи для цього будівлі шкіл, дитячих садків, готелів, лікарень та інших установ. Волонтери організовували ці місця, щоб вони ставали максимально комфортними і безпечними для проживання. Вони організовували надання харчування, медичних послуг, психологічної підтримки та інформаційної допомоги для людей, що втратили свої домівки. Важливим елементом їх діяльності була допомога в облаштуванні інфраструктури цих прихистків, забезпечення чистоти та надання побутових товарів.

Волонтери також відіграють ключову роль у наданні психологічної підтримки, яка є надзвичайно важливою для ВПО. Багато з них пережили жахливі моменти війни: втрату близьких, руйнацію своїх домівок, постійний стрес від небезпеки, що нависає. Ці психологічні травми можуть мати довгострокові наслідки, і без своєчасної допомоги багато людей можуть стикнутися з депресією, тривожними розладами, стресом і навіть посттравматичним стресовим розладом (ПТСР) [18, с. 75]. Волонтери стали

організаторами груп підтримки, надаючи людям можливість висловити свої переживання в безпечному середовищі. Це сприяє зниженню стресу, полегшення емоційного тиску та допомагає відновити почуття стабільності [17, с. 4].

Також важливу роль у психологічній допомозі волонтери відіграють через організацію різних культурних заходів, спрямованих на зниження рівня стресу. Музичні вечори, кінопокази, творчі майстер-класи та інші культурні ініціативи стали інструментом для соціалізації ВПО та їх адаптації в нових умовах. Крім того, психологи-волонтери часто працюють безпосередньо з родинами, допомагаючи їм у відновленні внутрішньої гармонії та здорових сімейних відносин, що особливо важливо у часи війни.

Правова допомога – ще одна важлива складова волонтерської діяльності. ВПО часто стикаються з труднощами у вирішенні юридичних питань, таких як реєстрація як переселенець, відновлення документів, захист майнових прав та інші правові процедури, які можуть бути складними і заплутаними для осіб, що опинились у кризових умовах [58, с. 205]. Волонтери, багато з яких є юристами або мають досвід у правовій сфері, надають консультації, допомагають складати заяви та інші документи, а також супроводжують у судах або державних установах.

Юридична допомога волонтерів не обмежується лише підтримкою в адміністративних питаннях. Вони також сприяють вирішенню більш складних юридичних конфліктів, наприклад, питання власності на майно, яке залишили переселенці, або захисту прав на житло, яке вони орендують на новому місці [8, с. 50]. Важливим напрямком є допомога у вирішенні соціальних питань, таких як отримання компенсацій чи соціальних виплат, що значною мірою залежить від належної юридичної допомоги.

Крім допомоги в житлових та соціальних питаннях, волонтери активно працюють над вирішенням питань освіти та працевлаштування ВПО. В багатьох випадках переміщені особи мають лише мінімальний рівень освіти

або не мають можливості продовжувати навчання через обставини війни. Волонтерські організації організують курси з вивчення української мови, професійні тренінги та інші освітні програми для переселенців, що дозволяє їм здобувати нові навички, підвищувати свою кваліфікацію і, як результат, інтегруватися в нові громади.

Крім того, в багатьох випадках волонтери допомагають ВПО з працевлаштуванням, зокрема через організацію ярмарків вакансій, співпрацю з підприємствами та допомогу в складанні резюме, що є важливим етапом для того, щоб люди могли почати нове життя на новому місці.

Важливою частиною волонтерської роботи є допомога ВПО у соціальній інтеграції. Одним із головних завдань волонтерських ініціатив є забезпечення нормальних умов для життя переселенців в нових громадах, де вони можуть не тільки отримати необхідну допомогу, але й знайти нових друзів, колег та однодумців. Волонтери активно працюють над створенням соціальних клубів та груп підтримки, що допомагають ВПО знайти своє місце в новому соціальному контексті.

Програми, спрямовані на інтеграцію, включають в себе не тільки матеріальну і юридичну допомогу, але й можливості для культурного обміну, участі в різних громадських ініціативах, що дозволяє внутрішньо переміщеним особам відчувати себе частиною нової громади, а не ізольованими.

Загалом, волонтерські ініціативи в Україні у цей складний період війни є не лише важливою формою гуманітарної допомоги, але й потужним фактором соціальної єдності, який допомагає країні не лише вижити, але й розвиватися, незважаючи на всі труднощі, що виникають. Їхній внесок у підтримку внутрішньо переміщених осіб і цивільного населення важко переоцінити, адже він став важливою частиною стратегії виживання країни під час війни.

3.2. Волонтерський рух та його вплив на національну ідентичність та громадянську активність

Волонтерський рух є важливою складовою сучасного суспільства, що набуває особливого значення у контексті національної ідентичності та громадянської активності. У соціології волонтерська ідентичність почала активно досліджуватися порівняно недавно. Науковці стали звертати увагу на добровільну прихильність до волонтерської діяльності та її психологічні наслідки, що підтверджують як індивідуальні, так і колективні зміни у суспільстві. Волонтерство для багатьох є компенсацією за відсутність інших форм активності або способом самореалізації, проте волонтерська самоідентифікація має численні прояви, що залежатимуть від численних факторів.

Одним із важливих аспектів волонтерства є психологічне розуміння того, як людина сприймає себе у контексті цієї діяльності. Матвеев С. Ф., досліджуючи волонтерство, зазначав, що «волонтерство – це вірність самому собі», підкреслюючи, що це не просто спосіб досягти конкретних результатів, а частина внутрішнього розвитку особистості [31, с. 165]. Таким чином, волонтерська діяльність розглядається не лише як механізм вирішення зовнішніх проблем, а й як процес самоудосконалення особистості, її внутрішньої трансформації.

Інші науковці трактують волонтерство як дію, що не обов'язково відображає глибоке усвідомлення людиною себе, а часто є просто способом задоволення певних потреб, зокрема емоційних або соціальних. Ці різні погляди на волонтерську діяльність зумовлюють потребу у врахуванні особистісної самоідентифікації волонтерів, яка визначає, як людина бачить себе в суспільстві, яка її роль у громадському житті. Це питання набуває особливої актуальності, оскільки навіть однакові дії у волонтерстві можуть мати різне сприйняття в залежності від індивідуальних мотивацій, які не завжди є очевидними для зовнішнього ока.

Важливим аспектом є мотивація волонтерів, оскільки ця діяльність часто є безоплатною і спрямована на допомогу іншим. Мотивація волонтерів варіюється в залежності від потреб, спрямованості поведінки та емоційних факторів. Психологи виокремлюють кілька основних груп факторів, що спонукають людей до волонтерства: це можуть бути як фізіологічні потреби, так і бажання самореалізації або допомога у складних соціальних умовах. Наприклад, застосування моделі мотивації Маслоу дозволяє глибше зрозуміти, що для реалізації високих потреб (наприклад, потреби в самоактуалізації) потрібно спочатку задовольнити базові фізіологічні потреби, що й сприяє розвитку волонтерства.

Ще однією важливою складовою є роль соціальних факторів у мотивації волонтерів. Волонтерство часто стає відповіддю на соціальні зміни, кризові ситуації, як, наприклад, війна чи економічні труднощі. Соціальна взаємодія й спільна діяльність сприяють формуванню почуття колективної ідентичності, що в свою чергу посилює зв'язок між індивідом і громадою. Люди часто долучаються до волонтерських ініціатив для того, щоб продемонструвати свою громадянську активність, готовність до допомоги іншим і свою відповідальність за долю суспільства.

У випадку волонтерства в Україні, особливо в умовах війни, значення цього виду діяльності стає ще більш очевидним. У складні моменти, коли країна перебуває у стані війни чи соціальних змін, волонтери виступають як важливий механізм підтримки не лише на рівні матеріальної допомоги, а й для підтримки морального духу суспільства. Волонтери в Україні значною мірою стали тим фактором, який підтримує національну ідентичність та єднає людей.

Волонтерська діяльність в Україні стала невід'ємною частиною суспільного життя, особливо в умовах соціальних та політичних змін. В останні роки волонтерський рух значно зріс, а його роль стала ключовою для розвитку громадянського суспільства. Спостерігається істотне зростання кількості волонтерів, які активно беруть участь у різних сферах діяльності –

від підтримки армії до надання гуманітарної допомоги постраждалим від конфлікту.

За результатами опитувань, проведених U-Report [51], понад 38% респондентів зазначили, що займаються волонтерською діяльністю. Що цікаво, більша частина з них приєдналася до волонтерських ініціатив після початку війни в Україні. Відповідно до цих даних [51], 61% опитаних українців брали участь у волонтерстві на підтримку Сил оборони України чи своїх співгромадян. Значну частину складають також ті, хто надає допомогу у вигляді фінансів або гуманітарних ресурсів.

Особливо важливим є те, що серед волонтерів спостерігається високий рівень готовності допомогти в майбутньому. Згідно з тим самим опитуванням [51], понад 15% респондентів заявили, що мають намір долучитися до волонтерської діяльності в майбутньому. Це свідчить про те, що волонтерство в Україні набуває не лише актуальності в умовах криз, але й стає частиною національної свідомості.

Один із напрямків волонтерства, який набув популярності, це так зване автоволонтерство. Волонтери використовують приватні автомобілі для перевезення людей з обмеженими можливостями, доставки гуманітарної допомоги, евакуації постраждалих з зони конфлікту. Це явище стало важливим аспектом волонтерської діяльності, оскільки в умовах війни потреба у мобільності й швидкості доставки допомоги є критично важливою.

Волонтерська діяльність в Україні, особливо під час війни, відіграє ключову роль у формуванні національної ідентичності. Ця діяльність не лише підтримує армію та цивільних осіб, але й стає свідченням єдності нації. Волонтери виступають як основа громадянського суспільства, адже їхня діяльність об'єднує людей з різних соціальних, вікових і етнічних груп, сприяючи формуванню почуття національної гордості та відповідальності за свою країну.

Завдяки волонтерству, українці мають змогу не лише надавати підтримку в складних ситуаціях, але й активно долучатися до змін у своєму

суспільстві. Це допомагає формувати активну громадянську позицію, виховувати почуття солідарності й відповідальності перед іншими людьми. Водночас, волонтерський рух уможливорює збереження національних традицій, підвищення патріотизму та сприяє консолідації суспільства в умовах криз.

Волонтерський рух в Україні став важливою частиною національної ідентичності та громадянської активності. Його розвиток сприяє формуванню активної громадянської позиції серед українців, підтримує солідарність у важкі моменти історії та допомагає зберегти національні цінності. Волонтерство не лише надає можливість реалізувати себе, але й має великий вплив на соціальну згуртованість і розвиток громадянського суспільства.

3.3. Використання інформаційних технологій у волонтерському русі – від онлайн-платформ до міжнародної співпраці

Сучасні інформаційні технології стали невід'ємною частиною багатьох сфер суспільного життя, і волонтерський рух не став виключенням. Завдяки швидкому розвитку цифрових, інформаційно-комунікаційних та мережевих технологій, волонтерська діяльність зазнала значних трансформацій.

В Україні ці зміни стали особливо очевидними з початком збройної агресії Росії, коли волонтери швидко адаптувалися до нових умов, використовуючи сучасні платформи для координації допомоги та залучення ресурсів. Інформаційні технології не лише спростили процеси збору та розподілу допомоги, але й сприяли інтеграції різних аспектів волонтерської діяльності через інтернет-платформи. Вони дозволили зменшити рівень шахрайства та підвищити прозорість волонтерських ініціатив.

Цифрові технології стали ключовими інструментами для створення ефективною взаємодії між волонтерами, органами влади та іншими учасниками гуманітарних процесів. Процес інституціоналізації волонтерства через платформізацію та мережизацію дозволяє створити потужну систему

допомоги, яка спирається на сучасні технології для підвищення ефективності й координації на всіх етапах волонтерської діяльності [39, с. 65]. Це дозволяє не лише ефективно реагувати на поточні виклики, але й забезпечує стабільність та зростання волонтерських рухів в умовах тривалої збройної агресії.

Таблиця 3.1 порівнює специфіку надання волонтерської допомоги основним цільовим групам у періоди першої та другої хвиль пандемії COVID-19. Зокрема, акцент робиться на зміни у потребах, методах надання допомоги, а також адаптації волонтерських організацій до нових обставин.

Порівняння двох періодів дозволяє глибше зрозуміти еволюцію волонтерських ініціатив та визначити ключові фактори, що вплинули на ефективність допомоги в кожному з періодів.

Таблиця 3.1

Порівняння двох етапів волонтерської активності в Україні під час збройної агресії

Період	Перший етап (2014–2016 рр.)	Другий етап (2022 р. і до сьогодні)
1. Характеристика	Волонтерська активність під час антитерористичної операції на Донбасі (регіональний вимір).	Волонтерська активність під час повномасштабної збройної агресії Росії проти України (національний вимір).
2. Масштаб волонтерства	Масовий сплеск волонтерства в Україні в 2014 році, який переріс у потужний рух.	Потужний волонтерський рух, що зберігає спадкоємність із першою хвилею, значно зростає в 2022 р.

3. Роль волонтерів у державних функціях	Волонтерські організації виконували функції держави, зокрема гуманітарну підтримку ЗСУ та постраждалих громадян через обмежені ресурси.	Вищий рівень координації між волонтерськими організаціями та державними органами для ефективної допомоги.
4. Спонтанність та організація	Стихійна діяльність, масові прояви героїзму у рятуванні життя і здоров'я громадян та бійців.	Покращена координація та інституціоналізація волонтерських структур, завдяки чому знизився рівень шахрайства.
5. Інституціоналізація	Слабка інституціоналізація та відсутність чіткої законодавчої регламентації діяльності волонтерів.	Інституціоналізація волонтерства, законодавча регламентованість, адаптація законодавства до умов воєнного стану.
6. Взаємодія з державною владою	Відсутність узгодженості у взаємодії між державними органами та волонтерськими організаціями.	Значно покращена співпраця між волонтерськими організаціями та державними структурами.

Продовження таблиці 3.1

7. Основні напрями волонтерської допомоги	Забезпечення базових потреб ВПО, бійців, медична допомога, перевезення тіл загиблих, пошук зниклих безвісти.	Створення та використання цифрових платформ для збору допомоги ЗСУ та постраждалим громадянам, включаючи сучасні технології та високотехнологічне обладнання для ЗСУ.
8. Проблеми волонтерства	Шахрайство та поширення «псевдоволонтерства».	Зниження рівня шахрайства завдяки прозорості та цифровим технологіям.
9. Законодавчі зміни	Відсутність законодавчих норм, що регулюють волонтерську діяльність.	Підвищення рівня законодавчої регламентованості, розширення прав волонтерів, протидія шахрайству, адаптація законодавства до умов війни.
10. Інституційні зміни	Слабка інституційна організація волонтерського руху.	Стійка інституціоналізація та зростання ефективності волонтерських організацій.

Джерело: складено автором за даними [4, 7, 13, 15]

У порівнянні двох хвиль волонтерської активності в Україні можна виокремити важливі етапи, що відображають зміни у масштабах і організації волонтерського руху в умовах збройної агресії. Перша хвиля волонтерства відбулася у 2014–2016 роках, під час антитерористичної операції на Донбасі.

Цей період характеризувався великим сплеском волонтерської активності, що виникла на тлі конфлікту. У 2014 році в Україні з'явилася безпрецедентна кількість волонтерів, і громадянська самоорганізація трансформувалася в потужний рух. Оскільки в умовах збройного конфлікту державні органи не могли повністю забезпечити потреби постраждалих, волонтерські організації фактично взяли на себе функції держави з гуманітарного забезпечення, надаючи допомогу військовим і цивільним. Ця допомога була спрямована на забезпечення базових потреб: харчування, одяг, засоби захисту, медичну допомогу. Водночас волонтерська діяльність залишалася стихійною і спонтанною, що не дозволяло досягти високої координації між державними органами та волонтерськими групами. Такий підхід також призводив до проблем з шахрайством та псевдоволонтерами.

Зовсім інша ситуація склалася під час другої хвилі волонтерської активності, яка розпочалася у 2022 році в умовах повномасштабної збройної агресії Росії проти України. У цьому випадку досвід, набутий у попередній хвилі, став основою для більш структурованого і ефективного волонтерського руху. Волонтерські організації продовжували свою діяльність, зберігаючи спадкоємність першої хвилі, однак рівень координації між державними структурами та волонтерськими групами значно зріс. Успішне співробітництво забезпечило ефективну допомогу Збройним силам та постраждалим громадянам, включаючи створення спільних платформ для залучення ресурсів та використання новітніх цифрових технологій. Цей досвід дозволив створити систему обліку допомоги, яка забезпечила прозорість і контроль над наданими ресурсами.

Також завдяки розвитку інституціоналізації та цифрових платформ знизився рівень шахрайства, а волонтери отримали доступ до високотехнологічного обладнання для допомоги ЗСУ. У цей період відбулися зміни в законодавчому регулюванні волонтерської діяльності, що сприяло її

стабільності, зокрема адаптація законів до умов воєнного стану і забезпечення правової підтримки волонтерів.

Процеси розвитку волонтерського руху можна представити через три основні етапи: «інституціоналізація» (формування потужних волонтерських організацій з досвідом, фінансовими та організаційними можливостями, а також високим рівнем довіри і авторитету) – «платформізація» (процес інтеграції різних аспектів волонтерської діяльності через інтернет-платформи, що сприяють ефективному спілкуванню між учасниками: волонтерами, донорами, державними органами та отримувачами допомоги) – «мережизація» (процес перенесення більшості взаємодій в Інтернет, утворюючи єдину розгалужену мережу з рівноправними учасниками, що не підпорядковуються ієрархії) [41, с. 120].

Зв'язок платформізації та мережизації безпосередньо залежить від розвитку сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та цифрових інструментів, а також від здатності волонтерів ефективно використовувати ці технології для своєї діяльності.

Важливою є також роль сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у волонтерстві, що зробило можливим досягнення нового рівня розвитку цього руху, особливо в Україні, сприяючи його інституціоналізації.

Аналіз процесів розвитку волонтерства в Україні за допомогою цих технологій показує «симбіоз» волонтерської діяльності та технологічного прогресу. Ці процеси йдуть паралельно, синхронно, і в результаті інтеграції ІКТ сприяють подальшому зміцненню та інституціоналізації волонтерського руху в країні. Це дозволяє створити системне уявлення про ці процеси та є важливим для прийняття ефективних управлінських рішень.

Таблиця 3.2

Порівняння використання ІКТ та цифрових технологій під час двох
хвиль волонтерства

Період	2014–2016 роки	2022–... роки
Основні інструменти	1. Мобільний зв'язок та мобільні сервіси (голосовий зв'язок, СМС, мобільний Інтернет)	1. Платформізація волонтерства через веб-портали та онлайн-ресурси для координації діяльності
	2. Соціальні мережі (Facebook, ВКонтакте)	2. Інституційні ресурси волонтерських організацій в Інтернеті
	3. Месенджери (Viber, WhatsApp)	3. Розширення функцій соціальних мереж та месенджерів
	4. Електронна пошта та дошки оголошень	4. Спеціалізовані мобільні додатки (мобільний банкінг, геолокаційні сервіси, платіжні платформи)
Основні напрямки використання ІКТ	1. Обмін повідомленнями та голосові дзвінки	1. Просування проектів допомоги ЗСУ та постраждалим через Інтернет
	2. Збір коштів для ЗСУ через платні СМС	2. Створення профільних волонтерських груп у соціальних мережах
	3. Створення волонтерських груп у соціальних мережах	3. Збір коштів через інтернет-банкінг та платіжні платформи
	4. Інформування через тематичні розсилки	4. Ведення онлайн-баз даних для організації волонтерської допомоги

	5. Ведення онлайн-баз даних щодо потреб цільових груп	5. Інформування через тематичні чат-боти та групи в месенджерах
	6. Консультування онлайн та через мобільний зв'язок	6. Онлайн-консультації з широкого кола питань (зокрема для постраждалих)
	7. Організація допомоги для ЗСУ та постраждалих громадян	7. Забезпечення прозорості та підзвітності волонтерської діяльності
		8. Використання мобільних застосунків для проведення розвідки

Джерело: складено автором за даними [41, 59, 62]

Інституціоналізація волонтерства через платформізацію, що передбачає створення інтернет-ресурсів для інтеграції волонтерів, органів державної влади, донорів і благодійників. Прикладом є онлайн-платформи, такі як «Люди для України» і «Волонтерство в Україні», що забезпечують ефективну взаємодію між усіма учасниками.

Інституціоналізація міжнародного волонтерства, що включає різні ресурси для допомоги Україні під час збройної агресії. Важливими платформами є CLEAR Global, Translators without borders, UA Aid Center та інші, які координують допомогу українцям на глобальному рівні [41, с. 121].

Результати дослідження підтверджують активне і зростаюче використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, цифрових і мережевих інструментів у розвитку волонтерства в Україні. Це також свідчить про чітку тенденцію до інституціоналізації волонтерської діяльності через процеси платформізації та мережевого організування.

Ключові тенденції розвитку волонтерства в Україні на даному етапі включають: помітне зростання рівня інституціоналізації волонтерського руху, створення потужних організацій, які мають високий рівень авторитету і довіри; значна частина випадкових чи тимчасових волонтерських структур уже відсіялась; значне розширення масштабу та спектру допомоги, посилення організаційної та фінансової спроможності волонтерських організацій; радикальне збільшення використання можливостей сучасних інформаційно-комунікаційних та мережевих технологій, платформи для волонтерської діяльності, які стали основою комунікації та організації взаємодії серед волонтерів, а також із цільовими групами та донорами, що сприяє синергії зусиль усіх партнерів (включаючи органи державної влади) і значному зростанню користувачів волонтерських онлайн-ресурсів.

Ці основні тенденції значною мірою визначають напрямки державної політики в контексті розвитку волонтерського руху в Україні в умовах національних і глобальних викликів, боротьби з агресією та можливостей для післявоєнного відновлення країни.

Досвід волонтерства в Україні продемонстрував свою важливість для посилення національної, економічної, соціальної та продовольчої безпеки, збереження людського потенціалу та зміцнення обороноздатності держави, а також подолання наслідків війни.

Сильний потенціал українського волонтерства, разом із міжнародною волонтерською підтримкою, є основою для післявоєнного відновлення, сприяє розвитку культури миру і безпеки на міжнародному рівні та стимулює створення нової системи колективної безпеки в Європі та міжнародної співпраці.

Інституціоналізація волонтерства через використання сучасних інформаційних технологій дозволяє створити єдину платформу взаємодії між волонтерами, державними структурами та громадськістю. Інтеграція цифрових рішень, таких як мобільні додатки, спеціалізовані онлайн-ресурси та платіжні системи, значно спрощує процеси залучення ресурсів, координації

дій та забезпечення прозорості діяльності. Порівнюючи два періоди волонтерства, можна відзначити значний прогрес у використанні інформаційних технологій. Якщо в 2014–2016 роках основний акцент робився на мобільному зв'язку та соціальних мережах, то у 2022 році до цього додалися повноцінні платформи, що інтегрують різні аспекти волонтерської роботи.

Особливістю новітніх технологій є їхній вплив на розвиток міжнародної співпраці. Українські волонтерські організації активно використовують глобальні платформи для залучення підтримки від іноземних партнерів. Це сприяє не лише фінансовій допомозі, а й обміну досвідом, запровадженню інновацій та пошуку нових шляхів вирішення проблем. Таким чином, інформаційні технології відіграють ключову роль у підвищенні ефективності волонтерської діяльності, роблячи її більш структурованою та результативною. Завдяки їхньому впровадженню волонтерський рух в Україні перетворюється на потужний механізм соціальної підтримки, здатний ефективно відповідати на виклики сучасності.

Водночас розвиток волонтерського руху в Україні демонструє високий рівень адаптивності до нових викликів та загроз. Волонтерські організації навчилися швидко змінювати формати роботи залежно від потреб суспільства та ситуації на фронті. Це дозволяє оперативно реагувати на гуманітарні кризи, забезпечувати допомогу військовим підрозділам і підтримувати цивільне населення навіть у найбільш небезпечних регіонах країни. Гнучкість та мобільність стали одними з головних переваг сучасного українського волонтерства.

Важливою тенденцією є також посилення професіоналізації волонтерської діяльності. Якщо на початкових етапах багато ініціатив виникали спонтанно, то сьогодні дедалі більше організацій працюють за чіткими стратегічними планами, залучають фахівців у сфері логістики, фінансів, інформаційних технологій та міжнародних комунікацій. Це сприяє більш ефективному використанню ресурсів, підвищенню рівня довіри з боку

суспільства та міжнародних партнерів, а також забезпечує стабільність роботи волонтерських структур у довгостроковій перспективі.

Крім того, сучасний волонтерський рух в Україні відіграє важливу роль у формуванні міжнародного іміджу держави. Завдяки активній діяльності волонтерів світова спільнота отримує більше інформації про реальні потреби України, масштаби гуманітарних проблем та результати боротьби українського народу за незалежність. Це сприяє зміцненню міжнародної підтримки, розвитку партнерських зв'язків та залученню додаткових ресурсів для відновлення країни.

У перспективі волонтерство може стати важливою складовою державної стратегії розвитку громадянського суспільства. Співпраця між державними інституціями, громадськими організаціями та волонтерами здатна створити ефективну модель взаємодії, яка буде корисною не лише під час війни, але й у процесі післявоєнної відбудови України. Саме тому подальший розвиток волонтерського руху, підтримка інновацій та впровадження сучасних технологій залишатимуться важливими умовами зміцнення держави та суспільства.

Висновки до 3 розділу

Волонтери активно підтримують ВПО через надання продуктів харчування, медикаментів, одягу, а також організацію тимчасових притулків. Вони створюють комфортні умови для переселенців, надають медичну допомогу, психологічну підтримку та юридичні консультації, допомагаючи людям вирішувати питання, пов'язані з реєстрацією, соціальними виплатами та захистом майнових прав. Важливою складовою є і робота волонтерів над соціальною інтеграцією ВПО, через які забезпечується участь переселенців в культурних заходах, програмами освіти та працевлаштування, що дозволяє людям адаптуватися до нових умов та знайти своє місце в нових громадах. Волонтерські ініціативи також відіграють важливу роль у зміцненні соціальної

єдності країни, сприяючи не тільки виживанню, а й розвитку суспільства в складних умовах війни. Їхній вклад в підтримку цивільного населення є незамінним, оскільки вони стали важливим елементом стратегії країни у боротьбі з наслідками війни.

Волонтерський рух в Україні став ключовою силою у формуванні як національної ідентичності, так і громадянської активності, особливо в часи кризи, таких як поточна війна. Волонтери відіграють важливу роль не лише в наданні матеріальної підтримки, але й у зміцненні соціальної згуртованості та національної єдності. Через волонтерство багато людей знаходять сенс у житті та самореалізацію, сприяючи як індивідуальним, так і колективним перетворенням. Цей рух виходить за межі простих благодійних дій; він становить основу національної гордості та відповідальності України, об'єднуючи людей різних соціальних і етнічних груп. Волонтерство в Україні, особливо в умовах конфлікту, спричинило значне зростання громадянської активності. За даними опитувань, понад 38% українців беруть участь у волонтерських діяльностях, причому більшість приєдналися після початку війни. Волонтери підтримують не лише військові та гуманітарні зусилля, але й демонструють солідарність зі своїми громадами. Також з'явилося явище "автомобільного волонтерства", коли приватні автівки використовуються для транспортування поранених або доставки допомоги, що свідчить про винахідливість і адаптивність руху. Ця добровільна участь у суспільних змінах сприяє формуванню активного громадянства, національної гордості та єдності, що робить волонтерство важливою частиною національної ідентичності України.

Використання інформаційних технологій у волонтерському русі є ключовим елементом у сучасних умовах, особливо в контексті збройного конфлікту та гуманітарних криз. Інституціоналізація волонтерства через цифрові платформи дозволила значно підвищити ефективність та прозорість надання допомоги, мінімізуючи ризики шахрайства. Перехід від спонтанних ініціатив першої хвилі до структурованої діяльності другої хвилі демонструє

трансформацію волонтерства завдяки технологіям. Платформізація діяльності, розвиток спеціалізованих мобільних додатків, геолокаційних сервісів і широке використання соціальних мереж зробили можливим об'єднання зусиль волонтерів у різних географічних точках. Це не лише пришвидшило комунікацію, а й забезпечило ефективну координацію ресурсів і фінансів. Значну роль у цьому відіграли цифрові інструменти, які оптимізували процеси збору коштів, надання допомоги та моніторингу її розподілу. Законодавчі зміни другої хвилі сприяли підвищенню рівня регламентації волонтерської діяльності, що стало важливим фактором стабільності та ефективності.

Аналіз двох хвиль волонтерства наочно демонструє, як технологічний прогрес впливає на якість і швидкість реагування у кризових ситуаціях. Зростання ролі онлайн-платформ, банкінгових сервісів і додатків після 2022 року є переконливим доказом того, як інновації трансформують волонтерський рух, адаптуючи його до нових викликів. Таким чином, інформаційні технології стають незамінним інструментом у побудові ефективних волонтерських ініціатив, що дозволяє максимально швидко й прозоро реагувати на потреби суспільства.

Таким чином, волонтерські ініціативи в Україні мають глибокий і багатогранний вплив на соціальну ситуацію під час війни. Вони сприяють не тільки підтримці армії та цивільного населення, але й відновленню морального духу, збереженню національної ідентичності та культурної спадщини, а також розвитку соціальної солідарності. Волонтерство стало важливим елементом не тільки гуманітарної допомоги, але й процесу економічного відновлення та стабілізації країни. В умовах війни волонтерські ініціативи демонструють силу національної єдності та здатність громадянської спільноти долати труднощі в ім'я спільної перемоги.

ВИСНОВКИ

Волонтерський рух в Україні, що виник та активно розвивається в умовах збройної агресії Російської Федерації, став важливим елементом національної оборони, соціальної стабільності та гуманітарної допомоги в країні. За період збройного конфлікту волонтерство в Україні набуло нового змісту та стало потужним механізмом, який сприяв мобілізації ресурсів для підтримки як військових, так і цивільних осіб, постраждалих від війни. Це явище відзначається своєю організованістю, широтою охоплення та ефективністю, що дозволяє вирішувати невідкладні гуманітарні проблеми на тлі складних умов війни.

Волонтерський рух в Україні під час збройної агресії можна розглядати як багатогранне явище, яке включає в себе кілька аспектів. По-перше, він став важливою складовою частиною національної безпеки, заповнюючи прогалини, які виникли через війну в системі підтримки оборонних зусиль країни. Волонтери забезпечували армію не тільки матеріальними ресурсами (одягом, їжею, медикаментами), але й виконували важливі функції з розвідки, доставлення допомоги на передову та навіть надавали психологічну підтримку солдатам.

Волонтерський рух став важливим фактором соціальної згуртованості. У період, коли державні органи не завжди могли оперативно реагувати на всі виклики, волонтери здійснювали рішучі кроки для вирішення гострих гуманітарних питань, допомагаючи внутрішньо переміщеним особам, людям, які втратили домівки, та постраждалому цивільному населенню. Вони забезпечували транспортування гуманітарних вантажів, організовували евакуацію населення з небезпечних зон, а також брали участь у відновленні зруйнованих інфраструктур. Ця діяльність не лише допомагала людям вижити в умовах війни, а й ставала важливим символом єдності нації, готовності кожного громадянина взяти на себе відповідальність за порятунок країни та своїх співгромадян.

Особливу увагу в роботі приділено аналізу діяльності благодійних фондів та платформ, які стали невід'ємною частиною волонтерського руху. Фонди, як-от фонд Сергія Притули, платформи UNITED24, Nova Ukraine, продемонстрували ефективність у залученні фінансових і матеріальних ресурсів для підтримки війська, постраждалих та різних соціальних ініціатив. Вони стали важливими каналами для збору коштів і допомоги як на національному, так і на міжнародному рівнях, забезпечуючи швидке реагування на поточні потреби. Участь цих організацій у міжнародній благодійній діяльності дозволила не лише збільшити обсяги допомоги, але й показати світові масштаби гуманітарної кризи в Україні, залучаючи до співпраці іноземні держави та організації.

Важливою складовою цього процесу є також вплив волонтерських ініціатив на соціально-психологічну ситуацію в Україні. Волонтери стали потужними агентами соціальних змін, здатними змінювати національні настрої, підвищувати рівень громадянської активності та громадянського патріотизму. Вони активізували громадянське суспільство, стимулюючи людей брати участь у різноманітних ініціативах та зміцнювати моральний дух нації. Волонтерський рух став важливим фактором у формуванні національної самоідентифікації, сприяючи розвитку нового розуміння спільної мети, єдності та взаємної підтримки.

Не можна оминути роль інформаційних технологій, які виявилися важливими для координації та організації волонтерських дій. Сучасні онлайн-платформи, соціальні мережі, мобільні додатки стали основними інструментами, які дозволяли волонтерам ефективно взаємодіяти, обмінюватися інформацією, шукати допомогу та пропонувати її. Ці технології не лише полегшували оперативну роботу, але й дозволяли залучати міжнародну спільноту до вирішення проблем, з якими зіткнулася Україна. За допомогою таких платформ волонтери не лише зібрали значні кошти для підтримки армії та постраждалих, а й активно сприяли поширенню правдивої

інформації про події в Україні, протидіючи російській пропаганді та фейковим новинам.

Що стосується конкретних результатів волонтерської діяльності, то вони включають в себе не тільки матеріальну допомогу, а й значні соціальні зміни, що відбуваються в результаті активної громадянської позиції. Завдяки волонтерам вдалося покращити соціальну підтримку внутрішньо переміщених осіб, зберегти моральний дух нації, зміцнити зв'язки між різними регіонами та забезпечити інформаційну підтримку на міжнародній арені. Волонтерський рух став символом стійкості та надії для українців, і навіть за найскладніших обставин, він продовжує залишатися одним із основних рушіїв соціальних змін та реформ в Україні.

У підсумку, волонтерський рух в Україні в умовах збройної агресії Російської Федерації став не лише механізмом гуманітарної підтримки, а й потужним елементом національної безпеки та громадянської активності. Цей рух показав, що навіть у найскладніші часи українці здатні об'єднуватися навколо спільних цілей, сприяти захисту країни та допомагати тим, хто цього потребує. Волонтерство стало важливим фактором формування нової національної ідентичності, що ґрунтується на принципах єдності, співпраці та взаємодопомоги, і залишиться одним із важливих елементів розвитку громадянського суспільства в Україні в майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Балухтіна О.М. Напрями волонтерської діяльності в сучасній Україні. *Слов'янський світ у контексті сталого розвитку: матеріали X міжнар. наук.-практ. конф.* (25 верес. 2020 р.). С. 3–12.
2. Бевзенко Л., Злобіна О. Волонтерство в умовах інституційних та структурних змін: генеза й агентні впливи. *Український соціологічний журнал*. 2021. № 26. С. 27–38.
3. Беспалова К.О. Мотиваційні аспекти волонтерства: досвід західних країн. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2012. №2. С. 67-71.
4. Бойко Л. Волонтерський рух як соціальна ініціатива в умовах глобальних викликів. *Таврійській науковий вісник*. Серія: Економіка. 2025. № 23. С. 11-20.
5. Болотова В. А. Волонтерська діяльність в Україні як вид соціальної активності. *Грані*. 2018. №9. Т. 21. С. 48-57.
6. Вашкович В. В. Волонтерська діяльність у змісті соціальної функції держави Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 200 с.
7. Вашкович В. В. Посібник волонтера. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 88 с.
8. Вашкович В. *Опис волонтерської діяльності*. 2018. Вип. 15. С. 50-55.
9. Вашкович В. Опис волонтерської допомоги (завдання) у договорах про надання волонтерської допомоги. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. Вип. 2. С. 44-47.
10. Вергелюк Є. Волонтерський рух та громадянська участь в Україні: мобілізації у війні до ролі у післявоєнному відновленні та зміцненні інституційної стійкості. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*. 2025. 3(79)3. С. 10-19.
11. Веденєєв Д. В., Турчак О. В. Волонтерський рух в Україні в ході російсько-української війни: ризики праці та форми державного і

громадського визнання. Військово-науковий вісник. Львів, 2018. Вип. 30. С. 206–216.

12. Говоруха Н. О. Волонтерство як платформа соціальних перетворень. *Педагогічний процес: теорія і практика. Серія: Педагогіка.* 2019. № 3–4. С. 66–67.

13. Голуб В.Л. Волонтерська діяльність в системі взаємовідносин держави та суспільства : дис. ... канд. наук із держ. управ. : 25.00.01. Київ, 2016. 247 с.

14. Голуб В.Л. Сутність державної політики у сфері волонтерської діяльності та особливості її впровадження в Україні. *Актуальні проблеми державного управління.* 2014. Вип. 4 (60). С. 73–77.

15. Горбачевський Т. С. Мережа волонтерських організацій допомоги АТО (2014–2017 роки). *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Гуманітарні науки.* 2019. № 16. С. 124–131.

16. Горєлов Д. М., Корнієвський О. А. Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики: аналіт. доп. Київ: НІСД, 2015. 36 с.

17. Горінов П., Драпушко Р. Волонтерська діяльність в Україні: соціальноправове дослідження: монографія. Київ : Державний інститут сімейної та молодіжної політики, 2022. 240 с.

18. Єсіна Н.О. Поняття та сутність волонтерської діяльності в Україні. *Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки.* 2017. Вип. 1 (13). С. 73–80.

19. Закалик Г.М., Коропатов О.М., Шувар Н.М. Волонтерська діяльність в Україні: історія, сьогодення та євроінтеграція. *Південноукраїнський правничий часопис.* 2022. № 4. Ч. 1. С. 104–110.

20. Зима О. Г., Підгайна В. О. Особливості волонтерства та його розвиток в Україні: препринт. Харків: ХНЕУ, 2011. 48 с.

21. Ільчук Л.І., Давидюк О.О., Плечко С.П., Петренко Ю.М., Куц О.І., Голубкова І.В., Штихалюк О.М. Вивчення практики щодо волонтерської

діяльності в країнах Європейського союзу з метою її запровадження в Україні: Звіт про науково-дослідницьку роботу, Київ. 2014. 117 с.

22. Климчук І. Роль волонтерського руху в умовах воєнного стану. Українське військо: сучасність та історична ретроспектива : Збірник матеріалів III Міжнародної науковопрактичної конференції. Київ: НУОУ, 2023. С. 134-135.

23. Коваль Г. В. Волонтерство як складний соціально-психологічний феномен. Технології розвитку інтелекту. 2017. Т. 2. № 6. С.10.

24. Краснодемська І. Волонтерська діяльність українців Північної Америки в умовах російської агресії 2014-2016 рр. *Українознавство*. 2016. № 4. С. 122-135.

25. Крапівіна Г. О. Світовий волонтерський рух: стан і статус. *Вісник економічної науки України*. 2012. № 1. С. 73-76.

26. Кривенко Ю.В. Волонтерська діяльність: поняття та ознаки. *Часопис цивілістики*. 2015. Випуск 18. С. 41–44.

27. Ланда В. Перша десятка. Найбільші благодійники зібрали 63 млрд грн за 9 місяців війни. «Forbes Ukraine». 29 листопада 2022. URL: <https://forbes.ua/money/desyatki-milyardiv-na-armiyu-ta-dopomogu-10-naybilshikh-fandreyzingiv-za-chas-viyni-renking-forbes-29112022-10118> (дата звернення: 10.01.2025).

28. Лях Т. Планування залучення волонтерів як важливий компонент волонтерської програми. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2013. №23(282). Ч. 1. С. 206-213.

29. Мазій І. В. Історичні аспекти становлення волонтерської діяльності у соціальній та безпековій сфері в світі та Україні. Державне управління: удосконалення та розвиток: Електронне наукове фахове видання. 2015. №10. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1174> (дата звернення: 10.01.2025).

30. Марчук А., Лобода В., Іваниса В. Волонтерська діяльність як засіб самовизначення й самореалізації молоді. Соціально-економічні відносини в цифровому суспільстві. 2023. Том 2. (48). С. 104-116.

31. Матвеев С. Ф., Когут І., Гончаренко Є. Соціальні аспекти волонтерського руху: минуле та сьогодення. *Вісник Запорізького національного університету*. 2010. № 1(3). С. 161-165.

32. Матійчик А. В. Волонтерська діяльність як детермінанта розвитку громадянського суспільства. *Грані*. 2016. № 8 (136). С. 100-107.

33. Мінєнко Г. М. Волонтерський рух: становлення та розвиток. Освіта України в умовах військового конфлікту на Донбасі : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Лисичанськ 27 лютого 2017 р.). Лисичанськ : ВП «Лисичанський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка». Лисичанськ : ФОП Чернов О. Г. 2017. С. 133–137.

34. Офіційний сайт Фонду Сергія Притули. URL: <https://prytulafoundation.org> (дата звернення: 10.01.2025).

35. Офіційний сайт Фонду Nova Ukraine URL: <https://novaukraine.org/> (дата звернення: 10.01.2025).

36. Офіційний сайт Фонду «UNITED24» Президента України Володимира Зеленського. URL: <https://u24.gov.ua/uk> (дата звернення: 10.01.2025).

37. Павлюк К. С. Волонтерський рух: зарубіжний досвід та вітчизняні практики. Інвестиції: практика та досвід. 2015. С. 87–93.

38. Панькова О. В. Архетипові засади ресурсного потенціалу волонтерського руху в Україні. Публічне урядування. 2016. № 2. С. 178-193.

39. Панькова О. В., Касперович О.Ю., Іщенко О.В. Розвиток волонтерської діяльності в Україні як прояв активізації соціальних ресурсів громадянського суспільства: специфіка, проблеми та перспективи. *Український соціум*. 2016. 2(57). С. 25-40.

40. Панькова О.В, Касперович О.Ю. Українське волонтерство в умовах збройної російської агресії: зміцнення потужностей через залучення ресурсів цифровізації, платформізації ІКТ та мережевих технологій. *Економічний вісник Донбасу*. 2022. Т. 2. № 68. С. 113–123.

41. Панькова О., Касперович О. Український волонтерський рух в умовах збройної російської агресії в контексті національних та глобальних викликів і можливостей післявоєнновідновлення країни. *Журнал європейської економіки* Том 21. № 3 (82). Липень–вересень 2022. С.277-294.

42. Пилипенко Я. Теоретичний аналіз досвіду роботи міжнародних волонтерських організацій. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 67, т. 1. С. 393–398. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/67-1-56>.

43. Погрібна В. Л. Волонтерство як соціокультурний феномен: епістемологічні та аксіологічні аспекти аналізу. *Вісник Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого"*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія.-2015.- № 4.-С. 185-196.

44. Погрібна В. Л. Волонтерський рух як ознака змін у ментальності українців. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Філософія. 2016. № 1. С. 196-202.

45. Проєкт ««Азовсталь. Символ незламності»»: Офіційний сайт Фонду «UNITED24» Президента України Володимира Зеленського. URL: <https://u24.gov.ua/uk/azovstal> (дата звернення: 10.01.2025).

46. Проєкт «#ЛЮТИЙДОНАТ»: Офіційний сайт Фонду «UNITED24» Президента України Володимира Зеленського. URL: <https://u24.gov.ua/uk/nbu> (дата звернення: 10.01.2025).

47. «Проєкт медичної допомоги – Фонд Сергія Притули». Благодійний фонд Сергія Притули. URL: <https://prytulafoundation.org/humanitarianhelp/direction/medical-aid> (дата звернення: 10.01.2025).

48. Проєкт «Операція «Єдність»»: Офіційний сайт Фонду «UNITED24» Президента України Володимира Зеленського. URL: <https://savelife.in.ua/operatsiya-yednist/> (дата звернення: 10.01.2025).

49. Проєкт «"Почуй своїх"»: Офіційний сайт фонду Сергія Притули. URL: <https://prytulafoundation.org/about/projects/actual/pochui-svoyih> (дата звернення: 10.01.2025).

50. Проєкт «Рій помсти: FPV-дрони»: Офіційний сайт фонду Сергія Притули. URL: <https://prytulafoundation.org/about/projects/actual/riypomsty> (дата звернення: 10.01.2025).

51. Результат опитування. URL: https://dif.org.ua/article/opir-agresoruvolonterstvo-obstrili-infrastrukturi-yak-povnomashtabna-viyna-vplinulanazhittyaукраїнців?fbclid=IwAR3mvi67372b0uyFptkB9FnEjH0Zh9ccAHAf5JrJP_JKsZ NWm02V6ncqLnM#_Тос128066178 (дата звернення: 10.01.2025).

52. Сидоренко К. О. Перспективи розвитку регулювання волонтерської діяльності в Україні. *Право і суспільство*. 2012. № 4. С. 133-137.

53. Сичова, В., Полонець, Т. Благодійна діяльність як основа соціальної роботи. *SOCIOPROSTIR: the interdisciplinary online collection of scientific works on sociology and social work*». Харків, 2020. № 9, С. 31-40.

54. «Тимчасове житло NEST – Фонд Сергія Притули». Благодійний фонд Сергія Притули. URL: https://prytulafoundation.org/humanitarian-help/direction/nest?fbclid=PAАаYTzG6ybNIhi4TB7LpZFwSBWY5AYYLNv7ye_xgMTBx_Ax76xaS5kUJUybKk_aem_AWuEigAgJqUIGwZ1-pRfBG_iwAC3QWF71gP-cIFMkcqjp58IkD0CIAqg7dgUNQG4mdU (дата звернення: 10.01.2025).

55. Ткачук Т. С. Ціннісно-гуманістичний потенціал волонтерства. *Наука і освіта*. 2011. № 2. С. 52–55.

56. Томчук О. А. Історичні аспекти виникнення волонтерського руху на допомогу Збройним Силам України у 2014 р. *Військово-науковий вісник*. 2017. Вип. 28. С. 207-216.

57. Трофімов Д.О. Волонтерський рух в умовах зовнішньої воєнної агресії. Дипломна робота на здобуття освітнього ступеня магістра спеціальності «Соціологія». Київ, 2023. 73 с.

58. Трубнікова О. А. Волонтерство як форма соціальної активності особистості. Актуальні проблеми психології збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ, 2020. Т. 7, вип. 20. Ч. 2. С. 205–209.

59. Уманська О. Волонтерство в Україні. URL: <https://uwcfoundation.com/ua/blagotvoritelnost-v-ukraine/volonterstvo-v-ukraini> (дата звернення: 10.01.2025).

60. Харук Д. Феномен української єдності: роль волонтерських організацій у протидії військовій агресії російської федерації. Українське військо: сучасність та історична ретроспектива : *Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції*. Київ: НУОУ, 2023. С.121.

61. Харченко С. Я., Песоцька О. П., Кратінова В. О., Ларіонова Н. Б., Караман О. Л., Горенко С. В. Історія, теорія та практика волонтерського руху в Україні : наук.-навч.-метод. посіб. «Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка», Н.-д. центр пробл. соц. педагогіки та соц. роботи АПН України і Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Луганськ, 2008. 319 с.

62. Чолій С. Волонтерство та благодійність як види просоціальної економічної активності. *Вісник Львівського університету. Серія: психологічні науки*. 2021. Вип. 9. С. 284-290.

63. Чухрай М. Інституціалізація волонтерського руху в Україні: реалії та перспективи. *Соціологічні студії*. 2013. № 1(2). С. 104-108.

64. Шандар А.М., Заволович Я.Ю. Роль волонтерства в контексті розв'язання соціальних проблем: Кейс України. *Збірник тез*. 2023. С. 129-131.

65. *Diaspora organizations and their humanitarian response in Ukraine - Ukraine*. URL: <https://www.global-ukraine.org/en> (дата звернення: 10.01.2025).

Universal Declaration of Volunteers, adopted at the XI Congress of the International Volunteers Association, 2002, p. 67-80.

ДОДАТКИ

Додаток А

Фото офіційних сторінок фондів

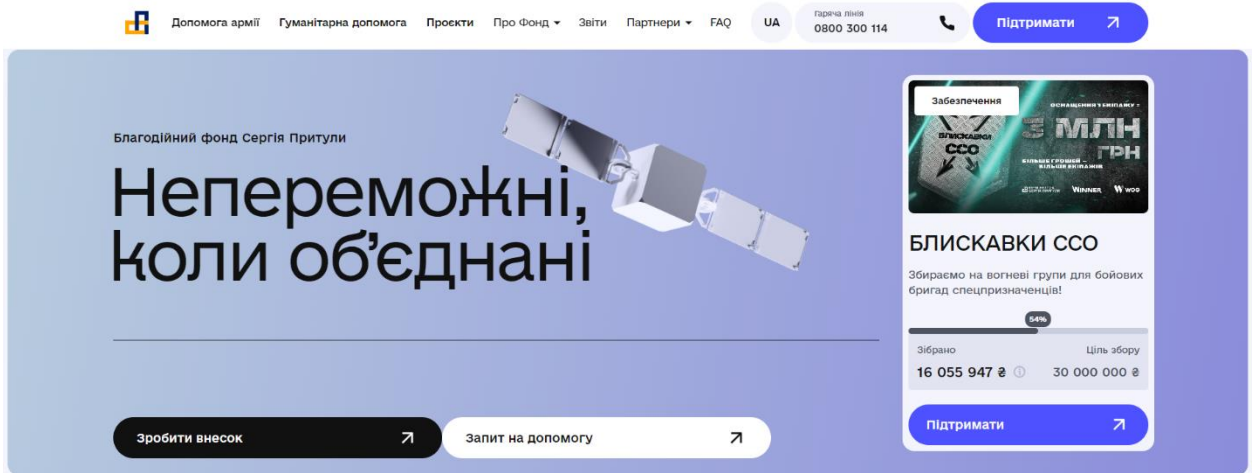

Рис. 1. Благодійний фонд Сергія Притули

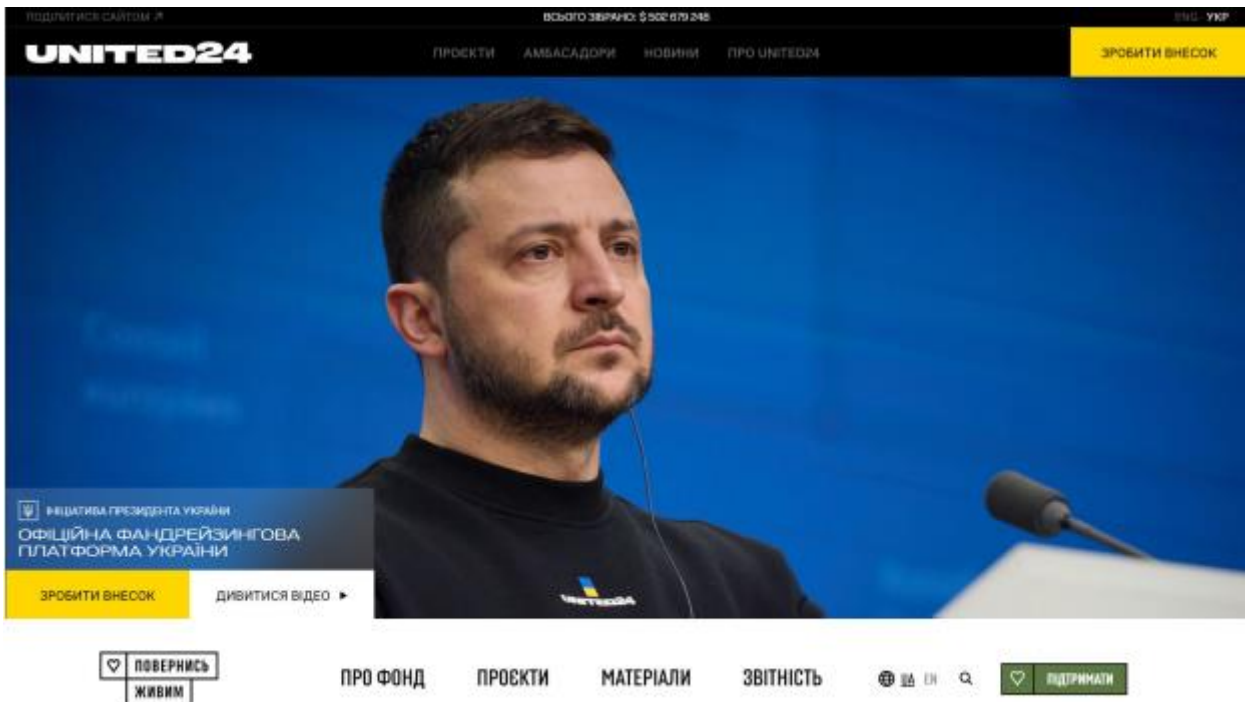

Рис.2 UNITED24

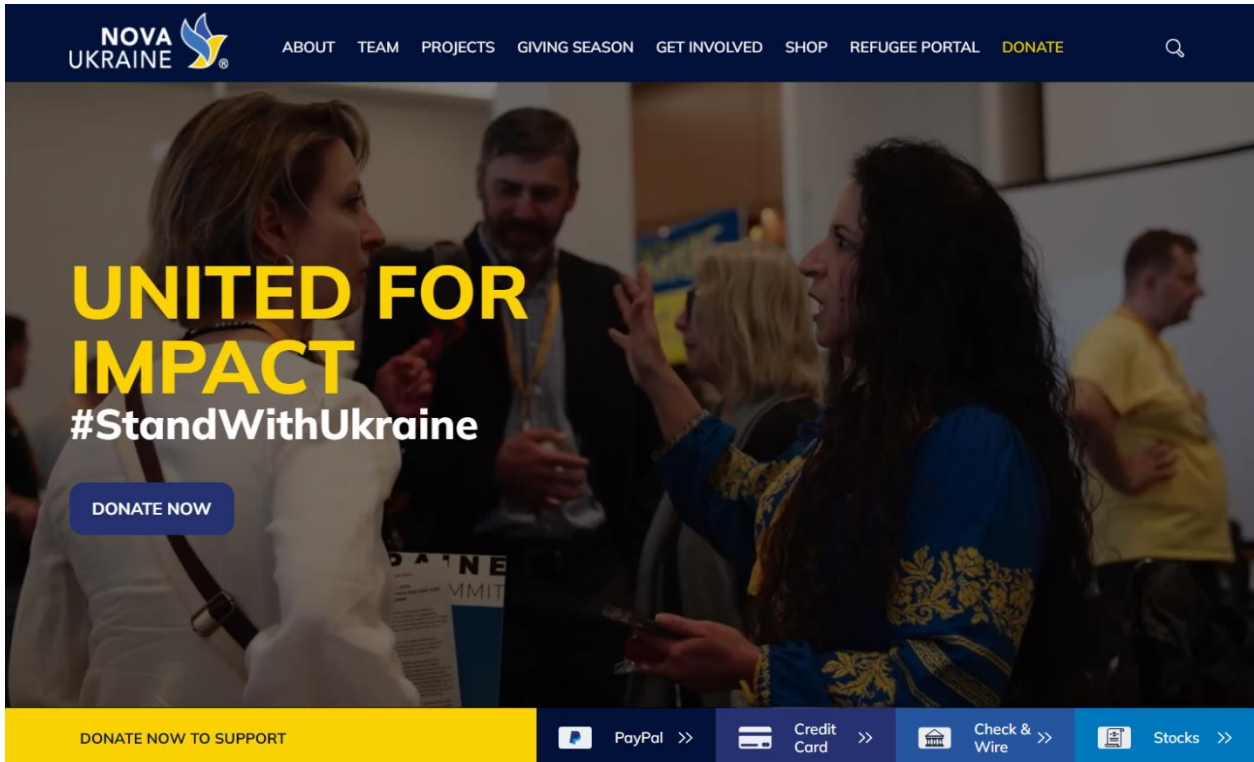

Рис.3 Nova Ukraine